"Fecioara astăzi pe Cel mai presus de ființă naște, și pământul peșteră Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc și magii cu steaua călătoresc, că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci..."

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XV
NR. 12/180
Decembrie
2005
16 PAG. – 2 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

Părintele Galeriu despre

SENSUL ÎNNOITOR AL CRĂCIUNULUI

Trăim Nașterea Domnului, și din plinătatea acestui Dar lumea, istoria primește necontenit sens înnoitor. Ascultăm inspiratul Imn al sărbătorii cu aceeași emoție genuină, sfântă: "Fecioara astăzi pe Cel mai presus de ființă naște, și pământul peștera Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc și magii cu steaua călătoresc, că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci".

Este fapt cardinal, unic: Dumnezeu, din veșnicia și pretutindenitatea Lui, vine la noi, în acest "Astăzi" al timpului nostru și într-un "loc" al pământului nostru, în Betleem. Adânc înțelegem că Dumnezeu Tatăl, Părintele nostru ceresc, din veci născând pe Fiul Său, cum spune Psalmistul: "Zis-a Domnul Domnului meu: *Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut*" (*Ps* 2, 7), Îl trimite acum pe Fiul Său, în timp, la plinirea vremii: "Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel" (*Is* 7, 14), așa cum s-a și tâlcuit prin Evanghelie: "Dumnezeu este cu noi" (*Mt* 1, 23). "Fiul lui Dumnezeu fiu Fecioarei Se face". Pentru noi s-a născut "prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci". Și așa născându-se printre noi Fiul Părintelui ceresc, Dumnezeu și Om, în El se întrupează, se revelează *iubirea*, în viul vieții noastre.

Lumea însăși a fost creată din veșnica iubire a Tatălui prin Fiul în Duhul Sfânt. Iubirea divină e creatoare: "Toate prin Dumnezeu-Cuvântul s-au făcut" (*In* 1, 3). Iar Iubirea în care Tatăl din veci naște pe Fiul e aceeași în care creează și lumea Iubirii Lui, în care creează pe tot omul "nou născut ce vine în lume"; orice prunc e o noutate, un ce unic, inedit, irepetabil, după icoana Unicului Său Fiu divin. E o taină a creației dumnezeiești ca un "astăzi" fără de sfârșit, după cum cântă poporul nostru: "Pe Fiul Cel din vecie/ Mi L-a trimis Domnul Mie,/ Să se nască și să crească,/ să ne mântuiască". Să ne mântuiască pe noi pururea, cu fiece copil și om venit în lume. Mântuitorul, Fiul iubirii părintești, zice: "Tatăl Meu până acum lucrează și Eu lucrez" (*In* 5, 17).

Cugetăm sârguitor în duhul Sfinților Părinți ai Bisericii: numai din pizmuire, din invidie pentru Fiul Părintelui ceresc s-a născut ispita demonului și a insuflat omului gând "ucigător de oameni" (*In* 8, 44), semănând în lume neiubire, vrajbă, stricăciune, sânge, teroare și moarte. Cum a sărbătorit Irod evenimentul Nașterii Fiului lui Dumnezeu? "Oferindu-I" drept prinos malefic uciderea acelor prunci, congeneri cu Iisus Hristos, Domnul nostru (*Mt* 2, 16). Câți, "după chipul și asemănarea" lui Irod, n-au înmulțit adesea, chiar "festiv", atâtea atribute ale răului, ale morții în lume! Dar numai în Iubirea revelată de la Tatăl în Fiul, numai în ea este Viața, Principiul vieții cu adevărat: "Dumnezeu așa a iubit lumea încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică" (*In* 3, 16). Așa se descoperă, se învață, se trăiește Iubirea mântuitoare a lui Dumnezeu, a Părintelui ceresc: prin darul Fiului Său pentru lume.

Pe Dumnezeu Îl invocă orice religie și chiar Îl numește "Tată". "Rugăciunea cea mai veche și cea mai răspândită se adresează Părintelui ceresc", arată Mircea Eliade. Dar este oare în orice religie cunoscut și preamărit Dumnezeu ca Tată al Iubirii celei veșnice și mântuitoare? Chiar noi, creștinii, care mărturisim în Crezul nostru pe "Unul-Născut – Fiul iubirii – Carele din Tatăl s-a născut mai înainte de toți vecii, pentru noi, oamenii și pentru a noastră mântuire", oare trăim noi viu, real, iubirea lui Dumnezeu ca Tată al Fiului Său și al nostru? Chinul conștiinței noastre și suferința lumii nu se vindecă dacă Dumnezeu nu este cunoscut, mărturisit și trăit de toți oamenii de pretutindeni, ca iubire, ca Tată din veci al Fiului Iubirii Sale, ci doar ca un singuratic, ca un solitar metafizic, ca un pustnic ceresc, fără să fie contemplat împreună cu Fiul Său cel veșnic și împreună cu frații Fiului Său, fii Săi în suferință irodiană, toți "fii ai Celui Preaînalt" (*Ps* 81, 6).

Cum să simt dragostea Lui, îmbrățișarea Lui, altfel decât în brațele Iubirii Lui, "brațele părintești": Fiul și Duhul Sfânt? "Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit" (*Ps* 118, 73). [...] Iar Cel ce ne-a zidit, Acela ne și mântuiește. Nu un simplu om, oricare ar fi, născut asemenea nouă, în păcat (*Ps* 50, 6), și deci supus trecerii, schimbării, spaimei, și sfârșind în moarte, nu unul ca acesta ne poate salva, ne poate mântui. Numai Pruncul divin, născut în ieslea Betleemului și sfârșind nu în moarte, ci în Înviere și Viață, poate salva și mântui lumea. Numai prin Iisus Hristos vedem în toți oamenii Chipul lui Dumnezeu. El este izbăvirea noastră. De aceea un convertit ca Newman putea spune: "Crăciunul înseamnă moartea deznădejdilor noastre", moartea morții prin iubire divină.

Negrăit de luminos învață dumnezeiescul Grigorie Sinaitul: "Definiția dreptei credințe este a vedea și a cunoaște întru curăție cele două dogme ale credinței, adică Treimea și doimea. Treimea a o privi și a o cunoaște în chip neamestecat și netăiat, în unitate, iar doimea firilor lui Hristos, într-un ipostas, adică a mărturisi și a ști pe un singur Fiu, și înainte de întrupare, și după întrupare, dar după întrupare slăvit în chip neamestecat în două firi și în două voințe, dumnezeiască și omenească". Așa ni se descoperă și așa trăim iubirea dumnezeiască.

O trăim deodată în Taina Sfintei Treimi: Dumnezeu este iubire pentru că este Treime. Iubirea, adevărata iubire, înseamnă *extaz*, "ieșire din sine". *A iubi* înseamnă *a trăi viața celuilalt*. Atunci, precum s-a cugetat adânc, din descoperire dumnezeiască: *unul*, conceput ca singuratic din veșnicie, s-ar iubi doar pe sine. În *doi* este iubirea pereche, fiecare prin celălalt se gustă tot pe sine. Iubirea desăvârșită, extatică, jertfelnică, iradiantă, deschisă, fără restricții, fecundă, nu apare decât în *trei*.

Totodată în Taina, în lumina Treimii ni se revelează și viața Iubirii: părintească, filială, duhovnicească. Și ni se descoperă Iubirea în lume, în întruparea și nașterea Fiului lui Dumnezeu, în Iisus Hristos, Dumnezeu și Om. Așa ne este cu putință să înțelegem iubirea dumnezeiască, adevărată, întipărită adânc în faptul zidirii și mântuirii noastre.

Prăznuim, toți creștinii, coborârea lui Dumnezeu la noi, în Lumina Iubirii. Sf. Grigorie Teologul, "cântărețul iubirii întru Treime", proclamă: "Hristos se naște, slăviți-L! Hristos din ceruri, întâmpinați-L! Hristos pe pământ, înălțați-vă!". Dumnezeu coboară la noi pentru ca noi să ne înălțăm. Cum? Prin iubirea și smerenia peșterii Betleemului. Iisus Hristos ne spune: "Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (*In* 14, 6). Urcăm la Tatăl, din lumea stricăciunii și morții în lumea mântuitoare a Iubirii, prin Fiul Iubirii Părintești, având în conștiințele noastre Chipul Pruncului din ieslea Betleemului, chipul fiecărui copil al Iubirii Lui și a noastre. "Mulțumim cu bucurie Tatălui – rostește dumnezeiescul Pavel – că ne-a scos de sub puterea întunericului și ne-a strămutat în împărăția Fiului iubirii Sale" (*Col* 1, 12-13).

În adâncul conștiinței și inimii noastre, să ne ridicăm din spaimele căderii în care ne aflăm, să ne înnoim în Lumina Iubirii! Hristos se naște! Iubirea se naște! Să simțim cum se naște Iubirea, prin puterea harului, și în noi – Iubirea lui Dumnezeu și iubirea semenului, a fratelui de lângă mine, în care Îl văd pururea pe Iisus Hristos! *Amin*.

VIITORUL *PUNCTELOR CARDINALE*

Ajunsă la capătul a 15 ani de apariție neîntreruptă, revista *Puncte cardinale* se vede pusă din nou în situația de a se gândi în mod serios la posibilitățile materiale de a apărea în continuare, sau la eventuala încetare a apariției, ca o consecință nefericită a dificultăților cu care se confruntă și care devin tot mai greu de surmontat.

Dacă am reușit să facem față scumpirilor succesive din ultimii ani, la care s-a adăugat scăderea tirajului și a corpului de abonați (determinată și de numărul crescând de decese în rândul celor din „vechea gardă"), faptul a fost posibil numai datorită ajutorului constant dat de admirabilul grup constituit la Montréal în jurul regretatului Nicu Naum, precum și generozității tipografiei Masib, care ne-a facilitat un regim al prețurilor mai mult decât rezonabil.

Actualmente, confruntați cu un nou val de scumpiri (hârtie, comisioane de difuzare, taxe poștale, consumabile, asistență contabilă, transport), precum și cu fatala uzură (morală și nu numai) a modestei baze tehnice de care dispunem, ne temem că supraviețuirea publicației nu mai este posibilă decât cu ajutorul mai substanțial al altor persoane sau grupuri din diaspora românească (unde există disponibilități ceva mai mari decât cele din România) și mai ales prin *achitarea promptă a abonamentelor anuale* (unde numărul restanțierilor a crescut îngrijorător în ultima perioadă, creând grave disfuncții în „rulajul" plăților curente).

În aceste condiții, începem anul al 16-lea cu cele mai bune intenții, dar sub semnul incertitudinii, neexcluzând eventualitatea de a claca după un trimestru sau două. Până la urmă, soarta acestui gen de publicație stă în mare măsură în mâinile cititorilor ei fideli, și mai ales a celor cu cât de mici posibilități de sponsorizare. Deocamdată, noi nu putem lua decât măsura neplăcută de a alinia parțial prețul revistei la noile costuri: în țară, prețul unui exemplar va fi, din ianuarie 2006, de 3 lei noi, iar al unui abonament de 40 lei noi (incluzând aproximativ și taxele de expediție).

Cu nădejdea că vom găsi împreună resursele de a nu ne da bătuți și de a adăuga încă un an în contul celei mai vechi și mai constante publicații de dreapta din România postcomunistă, le urăm tuturor cititorilor și colaboratorilor noștri un bun sfârșit de an și prisos de bucurie în sărbătorile care bat la ușă. La mulți ani!

(Redacția)

Un *memento* liric de Silviu Alupei

Cu acest mic poem închinat eroilor și martirilor luptei anticomuniste din secolul XX, cunoscutul publicist creștin Silviu Alupei debutează ca poet – la 40 de ani! Născut la 18 februarie 1965 în Vrancea, la Adjud, a absolvit în 1989 Universitatea Tehnică "Gh. Asachi" din Iași. A fost redactor la *Opinia studențească* (1985-1987) și a participat la demonstrația studențească anticomunistă de la Iași din noaptea de 17 spre 18 februarie 1987. Din 1990, a fost redactor la mai multe publicații centrale (*Cuvântul*, *Tinerama*, *România liberă* etc.) și un constant colaborator al presei creștine de dreapta (*Puncte cardinale*, *Cuvânt și suflet*, *Cuvântul românesc* din Canada, *Învierea*, *Rost* ș. a.). În 1997 a realizat pagina creștină a *Monitorului de Iași*. În *Justițiarul* (Sibiu, 2002-2003) a atacat fenomenul corupției din Universitate, Biserică și Justiție. A scris versuri încă din anii adolescenței, mai ales sub influența lui Eminescu și Bacovia, iar după 1990 a descoperit și a devorat cu fascinație operele interzise până atunci ale lui Radu Gyr, Nichifor Crainic, V. Voiculescu, Aron Cotruș, Vasile Militaru sau Traian Dorz. E deosebit de interesat de literatura rezistenței anticarliste și anticomuniste, precum și de gândirea filosofică și teologică a lui Nae Ionescu. Actualmente se află stabilit cu familia (soția – medic – și cei doi copii) în București și este angajat al cotidianului *România liberă*.

CĂLUGĂRII IUBIRII DE ȚARĂ

La Aiud. Săpăm.
În Râpa Robilor.
Mărgăritare.

Cu mucenicii. Visăm.
La cumpăna zorilor.
Spre Cer. Înălțare.

La Sighet și Gherla. Aflăm.
Misticul trup.
Neam de eroi.

Pe oase călcăm.
Lanțuri se rup.
Sunteți în noi.

La Pitești. Sfredelim.
Infernul. Trăit.
Toți au o vină.

Rai românesc. Și țintirim.
Acolo a pierit.
Studențimea creștină.

La Miercurea Ciuc.
Maicile. Mihaela.
Altare. Și moaște.

Mărturie. Se duc.
După Acela.
Crez nou se naște.

La Mislea. Jertfe. Mir.
Ighemoni. Și mișei.
Precista plânge.

Zbor de martir.
Sfinte femei.
Tribut de sânge.

La Târgu Ocna. Înfrânge patimi.
Sfântul Închisorilor.
Iadul vuiește.

Se roagă. În lacrimi.
Albul ninsorilor:
E Valeriu! Trăiește!

La Tâncăbești. Sugrumat.
A fost el. A fost Neamul.
Pentru Dreptate.

Codrul ne-a dat
Să-i purtăm ramul.
În eternitate.

Canalul Morții. Îngeri.
Țărani și preoți. În grota
Cu praf de os.

Ioane, iar sângeri!
Mai urci tu Golgota
Pentru Hristos?

În țară – nici o redută.
Cenușă-i ogorul.
Crunii de lemn.

Credința-i pierdută.
Doamne, poporul
Așteaptă semn.

(30 noiembrie 2005 – Sf. Ap. Andrei)

FERICIȚI CEI PRIGONIȚI PENTRU DREPTATE

Pe fondul paginii: Monumentul de la Aiud, ridicat în memoria victimelor opresiunii comuniste din România.

Profesorii în politică

Știți ce legătură este între Călin Popescu-Tăriceanu, Dan Voiculescu, Emil Boc și Marko Bela? Nu, nu sunt doar liderii coaliției aflate la guvernare și campionii aparițiilor la televizor. Ocupația celor patru magi ai puterii – meseria lor de bază, cum se spune – este cea de profesor. Tăriceanu a stat 11 ani la catedră la Institutul de Contrucții (din 1980 pînă în 1991), Boc e profesor la Științe Politice, dar și la Drept (la "Babeș-Bolyai"), Marko Belo a predat maghiara și franceza (tot la Babeș-Bolyai), iar Dan Voiculescu are carte de vizită de profesor universitar la ASE.

Ei bine, coaliția condusă de patru cadre universitare nu îi poate înțelege în ruptul capului pe profesori! Ajunși în sferele înalte ale puterii, cei patru s-au desolidarizat de foștii lor colegi, așa cum te descotorisești de o haină ponosită, pentru a purta un Armani.

Ajunși politicieni, cu mașină la scară, cu salarii jenant de mari, cu morgă de voci ale națiunii române, au uitat de clasele neîncălzite sau de salariile de toată jena (compensate, unde se poate, cu meditații la greu). Mai ceva decât țiganul din poveste, care, ajuns împărat, l-a spăzurat pe tată-său, cei patru magi ai Coaliției au uitat că au mâncat cretă, că au predat ore în șir cu căciulile pe cap. Tăriceanu a uitat cum mergea cu Olcit-ul alimentat de studenții mai golănași, Marko că "dădea franceză" la toate panaramele din Cluj, iar Boc că trimitea studenții în pauză, doar-doar o găsi vreun sandvici prin bănci.

Profesori care și-au pierdut rațiunea în politică sunt destui, iar Nicolae Iorga e cel mai bun exemplu. În tinerețe, la o vârstă când alții silabisesc încă sub straja celor mai mari, Iorga era silit să sporească venitul subțire al familiei dând lecții altor copii. Ajuns în 1931 prim-ministru și ministru al Educației Naționale, Nicolae Iorga a rezolvat greva dascălilor veniți la București (pentru că nu-și luaseră salariile de luni de zile) oferindu-le "produse" în loc de bani! Jigniți de "Apostolul neamului", mulți nu s-au putut abține să izbucnească în plâns... De altfel guvernul prezidat de profesorul Iorga a reprezentat cel mai răsunator eșec guvernamental din România Mare, fapt recunoscut parțial chiar și de către orgoliosul protagonist: "Eu nu mai sunt eu!".

Greva dascălilor va însemna enorm pentru coaliție, pentru că nu există român să nu fie sensibil la necazurile dascălilor, la acei învățători modești datorită cărora pot, de bine, de rău, să-și scrie numele pe un stat de plată. O grevă a dascălimii e de patru ori mai periculoasă decât o Elena Udrea sau 10 telefoane date lui Botoș. Mai rămâne să vi-i puneți și pe popi în cap, cu noile grile de salarizare a clerului, că alegerile-s gata pierdute!

N-ar fi bine să uitați de tinerețe. Duceți-vă să predați măcar o oră într-un sat de lângă București, înecat în glod. Asta după ce luați trenul (neîncălzit) de navetiști la patru jumate dimineața, alături de colegi cu hainele lucioase de atâta purtat. Mai vorbim după aceea...

GREVA PROFESORILOR

O grevă cu 10 milioane de victime

După 22 de zile de grevă neîntreruptă, pe 28 noiembrie, federațiile reprezentative din învățământ au decis suspendarea grevei generale și începerea cursurilor. Hotărârea a fost luată după ce peste 60% din sindicaliștii din țară și-au exprimat opțiunea, prin vot, de încetare a protestului. Șefii celor patru federații s-au ferit să se declare mulțumiți de oferta guvernului. Astfel, Cătălin Croitoru, liderul FEN, a declarat că s-a încheiat "o simplă etapă dintr-un război, care nu înseamnă că ne mulțumește". În plus, el a precizat că pe 1 iunie 2006 sindicatele vor evalua acordul cu guvernul, iar dacă nu vor fi mulțumite de modul în care acesta a fost pus în practică, vor relua protestele.

Cert este că pe viitor nici un guvern nu își va mai putea permite să trateze profesorii cu indiferență.

Greșeli de ambele părți

Greva profesorilor a fost atipică și pentru că, de data aceasta, au greșit ambele părți: și sindicatele, și guvernanții. Prima mare greșeală a guvernului a fost numirea unui negociator fără experiență, Gheorghe Pogea, care a forțat nota în anumite momente, reușind să-i irite pe sindicaliști. O altă eroare este declanșarea tardivă în instanță a acțiunii prin care se solicita încetarea grevei, ceea ce i-a îndârjit pe profesorii care se aflau la negocieri. Ieșirile publice ale premierului Tăriceanu, în care acesta îi acuza pe sindicaliști că se gândesc doar la salarii, și apelurile la nesupunere față de liderii de sindicat, au pus jar pe foc. Mai mult chiar, premierul a fost declarat un "spărgător de grevă".

Și sindicatele au partea lor de vină, pentru că au recurs la acțiuni de protest după 5 ani, chiar dacă în perioada guvernării PSD profesorii trăiau în aceleași condiții. În plus, liderii sindicali au fost inconstanți în revendicari: în primele zile de grevă au cerut dublarea salariilor cadrelor didactice, iar apoi au cerut creșterea cu doar 18%. Tensiunea dintre liderii sindicali și guvern a atins punctul culminant când vice-premierul Gheorghe Pogea le-a prezentat niște grafice din care reieșea că unii profesori încasează lunar salarii de peste zece milioane de lei! Două ore mai târziu, ei au revenit la sentimente mai bune și s-au întors la negocieri, unde au întocmit lista de cereri: salarii mai mari cu 18% în 2006 și plata lefurilor și pentru perioada grevei.

Ce s-a câștigat

Potrivit acordului la care s-a ajuns cu Guvernul, în prezența președintelui Traian Băsescu, ca mediator, salariile vor fi majorate de 11,83% anul viitor, pentru personalul didactic și auxiliar din învățământ, totalizând 4.618 miliarde de lei vechi. Astfel, în ianuarie este prevăzută o creștere de 5,5%, iar a doua, de 6%, în septembrie 2006, ceea ce înseamnă o creștere medie a salariilor dascălilor în luna septembrie de 1. 250. 000 lei vechi. Cifrele por părea mari pe hârtie, dar buzunarele profesorilor cam tot goale vor rămâne...

O altă revendicare la care profesorii țin foarte mult, menținerea titularizarii pentru personalul din învățământ, a fost acceptată.

Acum se pune problema dacă nu cumva chiar reprezentarea sindicală nu și-a îndeplinit prost datoria și dacă n-ar trebui luate măsuri pe această linie.

Florian BICHIR

Etapele unui război

7 noiembrie - Liderii sindicali dau startul. Profesorii declanșează greva generală, după mai multe săptămâni în care au pichetat sediile prefecturilor.
9 noiembrie - Încep tratativele. Călin Popescu-Tăriceanu îl numește pe vice-premierul Gheorghe Pogea în fruntea unei comisii de negociere.
10 noiembrie - Negocierile eșuează. Sindicaliștii părăsesc nemulțumiți Palatul Victoria, considerând inacceptabil procentul de 8% creștere salarială avansat de executiv.
11 noiembrie - Guvernul anunță "disponibilitatea" de a aloca peste un miliard de euro pentru proiecte de dezvoltare în domeniul Educației.
12 noiembrie - Profesorii resping acordul prin care executivul promitea că toate proiectele de reformă a Educației vor fi finanțate.
18 noiembrie - Proteste de stradă. Reprezentanții Ministerului Educației contestă protestul în instanță, dar nu vor reuși să obțină suspendarea grevei.
23 noiembrie - Pretențiile salariale cresc. După ce profesorii au cerut o creștere salarială de 18%, negocierile și-au pierdut ritmicitatea, iar ambele părți au început să dea semne de nervozitate.
28 noiembrie - În prezența lui Traian Băsescu (un fel de "cal troian" *sui generis*), sindicatele acceptă o majorare a salariilor de 11,83% începând de anul viitor.

✝ VIOREL GHEORGHIȚĂ

Printre cei care ne-au părăsit în această toamnă s-a numărat și camaradul Viorel Gheorghiță (Giorgiță), născut la Gurahonț (jud. Arad) în 1922. A urmat la Arad Școala Normală și Academia Teologică, iar la Cluj Filosofia, numărându-se printre studenții preferați ai lui Lucian Blaga și D. D. Roșca. Intrat în Mișcarea Legionară, va fi arestat în 1941 și internat în lagărul de la Sărata, ajungând apoi pe frontul de Răsărit (unde Antonescu i-a trimis, în primele rânduri, pe legionarii tineri și incomozi).

După bolșevizarea țării, va fi deținut politic până în 1964, trecând prin iadul de la Pitești, dar și pe la Gherla, Baia Sprie, Aiud. După eliberare, stabilit la Arad și lucrând mulți ani pe un șantier de construcții, va reuși totuși să tipărească un volum de sonete, cu sprijinul și prezentarea elogioasă a lui Ștefan Aug. Doinaș (apropiat de mediile legionare mai ales prin prietenia sa cu regretatul Ovidiu Cotruș).

După 1989, a fost activ în A.F.D.P.R., dar și-a consolidat și activitatea literară și publicistică, colaborând la revistele *Arca, Tribuna, Familia, Vatra, Orizont, Viața românească, Gazeta de Vest, Puncte cardinale, Permanențe* etc. – și devenind membru al Uniunii Scriitorilor din România. Dintre volumele sau broșurile publicate, se cuvin menționate, ca mărturii esențiale, *Et ego. Sărata-Pitești-Gherla-Aiud. Scurtă istorie a devenirii mele* (Ed. Marineasa, Timișoara, 1994) și *Sub semnul ororii depline. Reeducare-demascare-procese* (Supl. al rev. *Gazeta de Vest*, Timișoara, 1995). A fost un mare admirator și apologet al lui Eminescu, precum și al marii generații interbelice, al cărei vrednic urmaș s-a dovedit, atât prin viața, cât și prin scrisul său.

A fost înmormântat în localitatea Pecica (locul de origine al soției sale). La căpătâiul lui au ținut frumoase cuvântări prietenul apropiat Corneliu Cornea (A.F.D.P.R. – Arad) și d-l Vasile Dan (secretarul filialei arădene a Uniunii Scriitorilor).

Dumnezeu să-l odihnească în ceata celor drepți. ***(Puncte cardinale)***

MOŞ CRĂCIUN *MADE IN AMERICA*

Săptămâna trecută, site-ul Ananova, preluat şi de Rompres, a anunţat că un grup de germani a lansat o campanie prin intermediul căreia speră să-i convingă pe conaţionalii lor să renunţe la Moş Crăciun şi să se întoarcă la adevărata tradiţie. Grupul Santa-Free Zone a tipărit şi răspândit mii de fluturaşi şi afişe în care cere interzicerea falsului Moş Crăciun (personaj comercial, inventat pentru o reclamă Coca-Cola în anul 1931) şi întoarcerea la figurile tradiţionale ale Crăciunului, precum Christkind sau Sf. Nicolae. "Valorile asociate Sfântului Nicolae sunt altruismul, caritatea, solidaritatea şi generozitatea. El este perfect pentru raspândirea adevăratei semnificaţii a Crăciunului. De cealaltă parte, Moş Crăciun este produsul unei societăţi consumatoriste. El este simbolul cumpărăturilor şi nu are nimic în comun cu Sf. Nicolae...", a declarat un reprezentant al grupului. Cum vocile anti-Moş Crăciun în Europa au început să se înteţească, iar bătrânul continent pare că-şi îndreaptă căutările spre rădăcinile lui creştine, vă propunem un documentar despre adevărata poveste a lui Moş Crăciun.

Schiţa unui sincretism

Cum a ajuns Crăciunul, Naşterea Mântuitorului Iisus Hristos, sărbătoarea brazilor împodobiţi, a cadourilor, a lui Moş Crăciun? Cine l-a inventat pe acest Moş Crăciun, bătrânul cu barbă albă şi cârlionţată, cunoscut astăzi de toată lumea? Dacă în perioada comunistă Moşul fusese botezat păgâneşte "Gerilă" sau sfânta sărbătoare era desacralizat denumită "de iarnă", Moş Crăciun a revenit şi la noi în forţă. Cine este personajul Moş Crăciun de azi – sau mai bine spus cine sunt părinţii acestui personaj – care umple televizoarele, magazinele, imaginaţia copiilor, eliminându-L treptat din conştiinţa oamenilor pe Pruncul născut în ieslea de la Beethlem?

Imaginea populară a lui Moş Crăciun este bazată pe tradiţii şi obiceiuri legate de Sf. Nicolae, sfânt creştin, care a trăit în secolul IV. Moş Nicolae a fost iniţial arhetipul lui Moş Crăciun. Potrivit unei tradiţii din secolul XVII, în Olanda – cum atestă şi un tablou din acea vreme – Sf. Nicolae este înfăţişat ca descendent al spiritelor şi spiriduşilor care însoţeau cortegiul lui Hellequin, vânătorul sălbatic care răpea copii şi conducea cortegiile morţii în nopţile de iarnă. Acest Sf. Nicolae deja denaturat, urmaş al spiriduşilor, este cel care a "emigrat" în America, probabil pe navele olandezilor şi ale populaţiilor nordice, care au găsit acolo o altă patrie, mai primitoare, între secolele XVII şi XVIII.

Din ierarh al Bisericii – spiriduş dolofan

Europenii sunt cei care l-au adus pe Sf. Nicolae în America spre sfârşitul secolului XV. În timpul primei sale expediţii, Columb a numit unul dintre porturile din Haiti "Sfântul Nicolae"; iar spaniolii i-au zis localităţii cunoscute mai târziu ca Jackson (Florida) "Bacul Sfântului Nicolae".

Olandezii emigraţi în America la începutul secolului XVII şi-au adus cu ei şi pe Sf. Nicolae, statuia acestuia aflându-se la prora vasului, purtând o pălărie cu boruri mari şi o pipă lungă, olandeză. *Sinter Klaas*-ul olandez a devenit repede *Santa Claus* (Moş Crăciun) pentru majoritatea americanilor. Oraşul fondat de olandezi, New Amsterdam, urma să devină în secolul XVIII binecunoscutul New York, dar, în acest timp, mitul Sfântului Nicolae începea să se piardă, nereuşind niciodată să mai revină la forma iniţială. Sosit astfel în Lumea Nouă, Sf. Nicolae s-a transformat dintr-un ierarh al Bisericii într-un spiriduş vesel şi bonom. Prima poveste despre acest sfânt ce călătoreşte într-o caleaşcă şi aduce cadouri copiilor apare în cartea comică a lui Washington Irving *Istoria New York-ului*, în 1809. O dată cu apariţia cărţii *O vizită a Sfântului Nicolae* a lui Clement Clarke Moore, în 1823, a apărut şi descrierea noului Sf. Nicolae american: un spiriduş dolofan, care coboară pe hornul casei şi zboară în sania lui trasă de opt reni (cunoscuţi ca Dasher, Dancer, Prancer, Vixen, Comet, Cupid, Donder şi Blitzen).

De la legendă la negustorie

Influenţa presei americane a înlocuit treptat atribuţiile morale ale Sfântului Nicolae cu caracterul materialist-generos al lui Moş Crăciun. Thomas Nast, un caricaturist politic născut în 1840 în oraşul german Landau, a creat prima schiţă în care era înfăţişat bătrânelul îmbrăcat în haine roşii. Nast a emigrat în Statele Unite la vârsta de numai 5 ani şi a devenit unul dintre cei mai celebri caricaturişti politici de acolo. El a realizat prima imagine a lui Moş Crăciun – aşa cum este el cunoscut în present – în 1862, pentru revista *Harper's Weekly*, şi s-a inspirat dintr-un personaj mitic germanic, denumit *Pelznickel* ("Nicolae cel Bărbos"), care se zicea că dădea târcoale copiilor răi în timpul somnului. Tot ce se ştie acum despre Moş Crăciun, de la sania trasă de reni şi până la atelierul de jucării de la Polul Nord în care lucrează spiriduşii, provine din desenele lui Nast, inspirate din legenda lui Pelznickel.

În 1865, o mare parte din statele americane impun prin lege această sărbătoare. În secolul trecut, la sfârşitul anilor '20, Santa Claus devine pentru toţi încarnarea generozităţii naţionale şi un mijloc de promovare comercială fără precedent.

De-a lungul anilor, înfăţişarea lui Santa Claus s-a tot schimbat, el fiind îmbrăcat în culori diverse (roşu, negru, verde sau albastru), având cizme largi, pantaloni în dungi, sau vestă cu nasturi mari şi strălucitori, cu sau fără blăniţa de vulpe.

Imaginea definitivă a noului Santa Claus a devenit cunoscută odată cu reclama creată de Haddon Sundblum pentru compania Coca-Cola, în 1931. Santa era îmbrăcat în costum de culoare roşie cu blăniţă albă pe margini, cizme negre şi o căciula roşie, pufoasă.

Biserica Catolică faţă cu Moş Crăciun

Mai complexă şi mai contradictorie este istoria lui Moş Crăciun în Europa. În Marea Britanie a fost ignorat până la sfârşitul secolului XIX. În Franţa a sosit oficial din Statele Unite numai la sfârşitul celui de-al doilea război mondial şi o dată cu Planul Marshall, deşi personaje care îi semănau îşi făcuseră deja apariţia câteva decenii mai devreme. În Italia, istoria lui Moş Crăciun este tot atât de recentă, acesta devenind ulterior simbolul privilegiat al industriei dulciurilor. Pomul de Crăciun împodobit şi-a făcut apariţia în pieţele capitalelor europene numai în primele decenii ale secolului XX. Biserica Catolică a fost cea care s-a opus afirmării lui Moş Crăciun, iar în anii '50 ea a manifestat rezistenţă faţă de asimilarea unor mitologii populare diferite de creştinism, tot aşa cum astăzi se opune, dar cu mai puţină convingere, sărbătorii păgâne – şi tot de provenienţă americană – numite Halloween.

Oraşelul "Moş Crăciun"

Oficial Moş Crăciun are datoria să îi facă fericiţi pe toţi copiii şi să aducă pacea în lume. Moşul trăieşte la Polul Nord, iar nevoile comerciale au făcut ca acestuia să i se inventeze şi o nevastă!

Tot timpul anului Moşul (iar mai nou şi nevasta) construieşte jucării, ajutat de spiriduşi. Acolo el primeşte scrisori de la copii, cu ceea ce-şi doresc ca daruri de Crăciun. În Ajunul Crăciunului, Santa Claus îşi încarcă sacul cu jucării şi zboară în sania trasă de cei opt reni, oprindu-se la casa fiecărui copil; coboară pe hornul casei şi lasă cadourile, iar când "are timp" mănâncă prăjiturele şi bea lapte (eventual Coca-Cola), lăsate special pentru el de copii.

Marea afacere "Moş Crăciun" este vitală pentru mica localitate Korvantunturi şi pentru oraşul Rovaniemi, situate în Laponia finlandeză, care depind de turismul organizat în zonă cu această ocazie. În Korvantunturi este "adevăratul" cămin al lui Moş Crăciun, locul în care îndrăgitul prieten al copiilor adună cadourile, îşi face planuri şi întocmeşte proiecte pentru lunga sa călătorie prin lume. La început, a fost o simplă baracă în afara localităţii Rovaniemi, pentru marcarea vizitei Primei Doamne a Statelor Unite, Eleonor Roosevelt, în anii '50, pentru ca în prezent să existe un adevărat oraşel construit în jurul legendei moderne a lui Moş Crăciun.

"Ho-ho-ho"

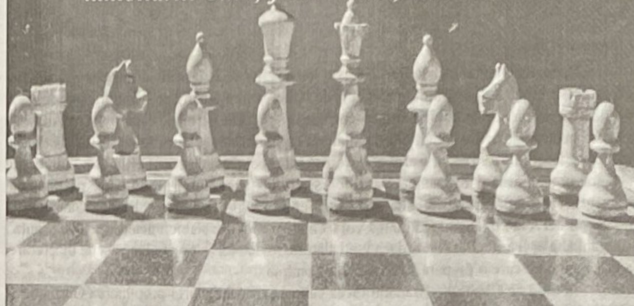
Moş Crăciun are, se pare, multe nume. Finlandezii, de exemplu, susţin că l-ar chema *Joulupukki*, în timp ce suedezii îl ştiu drept *Jultomten*.

Numitul *Santa Claus*, moşul în binecunoscutul costum roşu tivit cu blăniţă albă, care se fâţâie încoace şi încolo strigând cât îl ţin puterile tradiţionalul "ho-ho-ho", este cu mult prea "americanizat" pentru a semăna cu originalul, susţin finlandezii (precizând că Moşul real este cu mult mai modest şi mai reţinut)...

Florian BICHIR

ȘAH LA REGE ... (22)

de Gabriel CONSTANTINESCU

La jumătatea anului 1939, Carol și țiitoarea sa Elena Lupescu, precum și acoliții lor, care-i sprijiniseră în reușita loviturii de stat din februarie 1938, puteau să jubileze. Se părea că toate obiectivele propuse fuseseră atinse. Reușiseră, sau cel puțin credeau că reușiseră, să zdrobească Mișcarea Legionară, critic necruțător atât al abuzurilor săvârșite de suveran, cât mai ales al amestecului fără măsură al Elenei Lupescu în treburile statului. Totodată, principalele partide politice, Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc, garantele democrației românești, nu numai că nu schițaseră nici un gest de opoziție la măsura arbitrară de a fi scoase din viața publică, dar se transformaseră în principalii furnizori de cadre ale unui regim total lipsit de o bază politică proprie. Crearea Frontului Renașterii Naționale la două săptămâni după asasinarea lui Corneliu Z. Codreanu a voit să elimine această lacună. „Dar construcția politică a frontului Renașterii – scrie Pamfil Șeicaru în *Istoria Partidelor Național, Țărănist și Național-Țărănist* – era cu totul artificială; nimeni nu credea în viabilitatea lui, și toată lumea îl vedea ca pe un simplu expedient al regelui ca să-și apere dictatura. S-a fabricat și un parlament, deputați și miniștri purtând uniforme. Dar toate aceste parodii ale unui regim de tip fascist nu mai înșelau pe nimeni".

Voind să prezinte în culori cât mai vii regimul al cărui ideolog se considera, Armand Călinescu s-a oprit asupra calificativului de „revoluție spirituală". După ce scosese Mișcarea Legionară în afara legii, punând astfel capăt unei veritabile revoluții spirituale cu caracter profund creștin și național, după ce îi ucisese mișelește conducătorul și după ce umpluse temnițele și lagărele cu elitele unei generații care-și închinase viața slujirii neamului, acum săvârșea încă o infamie. Expropria semnificația istorică a Mișcării în beneficiul patronilor săi, aventurierii Carol și Elena Lupescu. Comentând cu îndreptățită indignare această nerușinată pretenție, Pamfil Șeicaru scrie: „Revoluție spirituală? Greu de conceput o revoluție, și încă una spirituală, făcută cu cele mai puternice mijloace de poliție. O revoluție fără o idee-forță, o revoluție fără nici un conținut afectiv, în afară de sentimentul de teamă menținut printr-o puternică organizație de supraveghere polițienească, depășită ca perfecțiune tehnică doar de regimul comunist. Într-o societate care a practicat libertatea politică, a respectat libertățile speciale de opinie, de presă, de reuniune, de asociație, toate îndreptându-se spre libertatea politică, suprimarea lor nu înseamnă revoluție spirituală (...) În realitate totul a fost o soluție în dramaticul impas în care se găsea Carol, care nu se putea împăca cu regimul partidelor, interesele lui nefiind într-un regim de control al actelor de guvernământ. Tăcerea impusă acoperea în mod iluzoriu realul divorț între națiune și conducerea ei".

Armand Călinescu și Grigore Gafencu

Dar „revoluția spirituală" nu a servit drept paravan pentru spolierea avuției naționale numai lui Carol. La fel de rapace era și țiitoarea regală. „Elena Lupescu – ne informează în continuare Pamfil Șeicaru – era activă, am putea spune chiar excesiv de activă (...) Era o femeie superior înzestrată cu instinctul de pradă și avea desigur un stat-major de tehnicieni ai afacerilor, oameni pe care nimeni nu-i cunoștea. Și acești tehnicieni îi preparau toate planurile de operații. Nu se poate vorbi de dictatura regală fără să se examineze acest regizorat din umbră al țiitoarei regale, care pentru a-și asigura transmiterea beneficiilor în străinătate numise omul ei, pe Mitiță Constantinescu, guvernatorul Băncii Naționale (...) Că în jurul mesei de joc de cărți, în Aleea Vulpache, la Elena Lupescu, se decidea programul de dezvoltare economică a țării, nu încape nici o îndoială; că în aceeași casă se luau hotărâri politice, toată lumea o știa". Un adevărat buboi pe trupul națiunii, care, mai devreme sau mai târziu, trebuia să crape!

Aceeași predominanță a intereselor personale ale suveranului și ale camarilei din jurul tronului, dar și apartenența principalilor săi colaboratori la franc-masonerie, și-au pus puternic amprenta asupra orientării politicii externe în dauna interesului național. „Reacția germană la moartea lui Codreanu – scrie Paul D. Quinlan, biograful lui Carol, în *Regele playboy* – l-a înspăimântat pe Carol, făcându-l și mai dornic să consimtă la încheierea unui nou tratat economic cu Germania. În ianuarie nemții au dat semne că sunt gata să înceapă negocierile. Helmuth Wohltat, asistentul comercial special al lui Göring, a fost trimis la București. Germanii doreau însă mai mult decât plănuise Carol. Urmăreau să importe cantități mai mari de soia, grâu și mai ales petrol, în așa fel încât Berlinul ar fi dominat practic economia românească. Negocierile au fost lungi și dificile, pentru că Berlinul ținea revendicările teritoriale ale Ungariei și Bulgariei ca pe o sabie a lui Damocles deasupra capului României. La 14 martie, Călinescu scria în jurnalul său: «Economicul e important și decisiv, iar politicul este accesor și element de șantaj. Aceasta pentru germani. Pentru noi, invers. Noi vrem să asigurăm fruntariile și să plătim» (...) La 23 martie, Carol, care se simțea aproape de vârful listei de priorități a lui Hitler, a considerat că nu avea de ales și că trebuia să semneze tratatul economic cu Germania (...) România a semnat tratatul, după cum spunea Călinescu, «pentru a câștiga timp și unele avantaje economice, nu pentru a se apropia politicește de Germania». În cele din urmă, totuși, Carol a semnat, pentru a proteja frontierele și independența României. Dar, în ciuda tratatului, Carol dorea să mențină România în orbita puterilor occidentale și, în eventualitatea unui război, să lupte de partea acestora".

Așadar, o mostră de duplicitate politică tipic dâmbovițeană, pe care, din păcate, o vom întâlni prea adeseori în politica externă a României, atât în trecut, cât și în prezent. O situație pe care istoricul Florin Constantiniu o consemnează sec, într-o singură frază, în *O istorie sinceră a poporului român*: „La 22 martie 1938, România a semnat tratatul economic cu Germania, făcând mari concesii Reichului, hotărâtă însă să le eludeze (cum a și reușit parțial)".

Spre a preîntâmpina tendința unor state de a aluneca în zona de influență a Germaniei pentru ca astfel să-și salvgardeze integritatea teritorială și independența, evitând destinul tragic al Cehoslovaciei, Marea Britanie și Franța s-au dovedit dispuse să acorde garanții acelor țări care, într-un fel sau altul, se simțeau amenințate de imperialismul german. (României i-au fost acordate garanții anglo-americane, o dată cu Grecia, pe 13 aprilie 1939, la scurt timp după ce semnase tratatul economic cu Reichul). Considerând că atât prin aceste garanții, cât mai ales prin tratatul economic, situația României în relațiile cu Germania s-ar fi normalizat, Carol l-a însărcinat pe ministrul său de Externe, Grigore Gafencu, să întreprindă o vizită la Berlin, pentru a tatona starea de spirit și, eventual, viitoarele intenții ale lui Hitler, direct de la sursă. Un joc periculos la două capete, ale cărui consecințe dezastruoase pentru țară nu vor întârzia să se producă.

Comentând această inițiativă de politică externă a lui Carol, Mihail Sturdza, diplomat în funcție (reprezentantul României în Danemarca, la data când se consuma acest important eveniment), scrie în documentata sa lucrare *România și sfârșitul Europei*: „Ministrul nostru al Afacerilor Străine plecase în această călătorie – după cum evenimentele au dovedit-o – cu ferma hotărâre de a se consacra unui program politic absolut contrariu nădejdilor Führer-ului și cu copilăreasca intenție de a ascunde jocul său pro-aliat și anti-german, sub masca uniformei albastre și a «partidului unic» pseudo-naționalist, organizat de poliția lui Carol. De la Berlin, Gafencu a trecut la Paris și la Londra, unde pestelcuța de piele de purcel și insignele cabalistice corespunzătoare gradului său în franc-masonerie au înlocuit uniforma în chestiune. Dacă Berlinul nu a aflat îndată ceea ce s-a negociat acolo, ar fi putut-o afla în tot cazul, și foarte precis, când a urmărit și descoperit pas cu pas pregătirile de sabotaj militar și economic ce au început să fie puse la cale, la reîntoarcerea lui Gafencu la București, cu echipele de distrugere (a instalațiilor petrolifere) anglo-franceze, sub experta direcție a lui Vagner, om cu multiple naționalități. Guvernul german a aflat însă imediat, prin guvernul italian, neghioabele încercări ale lui Gafencu, o dată ajuns la Roma, de a convinge pe Contele Ciano că interesele Italiei erau de a trece cu arme și bagaje de partea coaliției occidentale (...) O mângâiere sufletească – sună cuvintele cu care diplomatul român își încheie sumbrele considerații asupra gravelor erori comise de Carol în politica externă – și o retrezire a nădejdilor le regăseam numai la Berlin, pe lângă legionarii care izbutiseră să iasă din țară. Ei pregăteau, în mintea lor și materialmente, în toată măsura în care o puteau, un răspuns trădării și o ultimă încercare de a salva ceea ce se mai putea salva din destinele țării, pentru care fiecare dintre ei și-ar fi dat de zece ori viața".

Asupra acestui subiect fierbinte (contactul direct București-Berlin) insistă și Pamfil Șeicaru, venind cu completări lămuritoare. În lucrarea sa frecvent menționată în cuprinsul acestui studiu, marele ziarist român dezvăluie fapte care au influențat negativ atitudinea Germaniei față de România în contextul acțiunilor *Reich*-ului care au precedat dezlănțuirea celui de al doilea război mondial.

"Acceptând versiunea dată de Grigore Gafencu, reiese clar că pentru Hitler garanțiile engleze și franceze însemnau participarea României la încercuirea Germaniei. Dar a uitat Grigore Gafencu să scrie și despre propunerea făcută de Hitler lui Gheorghe Brătianu, anume că România să primească și garanția Germaniei, fără să fie obligată să renunțe la garanțiile franco-engleze.

(continuare în pag. 6)

ŞAH LA REGE ...

(urmare din pag. 5)

Vizita lui Gr. Gafencu la Berlin a avut loc pe ziua de 20 Aprilie. Zece zile mai târziu, Gheorghe Brătianu a fost primit în audienţă de Hitler, care i-a cerut să-l convingă pe rege să primească, alături de garanţiile franco-engleze, şi pe cele germane. Era o formă de a-şi asigura neutralitatea României. Gh. Brătianu a comunicat regelui propunerea lui Hitler la începutul lunii Mai 1939, dar Carol nu a voit să ţină socoteală de ceea ce era esenţial pentru asigurarea neutralităţii României. De altfel, şi Gr. Gafencu confirmă în parte propunerea transmisă regelui prin Gh. Brătianu. Citez: «Garanţiile anglo-franceze, a declarat Cancelarul, nu vă vor servi la nimic. Dar eu nu mă voi formaliza. Cunosc slăbiciunea dv. pentru Franţa. Cu totul alta ar fi atitudinea mea, dacă v-aţi alătura Sovietelor în acest plan vast de încercuire a Germaniei pe care o prepară guvernul din Londra»."

În timp ce Gheorghe Brătianu făcea cunoscut regelui Carol propunerea Germaniei, Grigore Gafencu expunea lui Potemkin (comisarul poporului adjunct la ministerul de Externe al Rusiei sovietice), ca unui viitor aliat, politica României, dându-i toate amănuntele. Că ministrul de Externe era un nătărău se vede din toată activitatea lui, ceea ce este însă mai grav este că el a acceptat să fie un simplu executant al politicii externe a regelui Carol, fără nici o tresărire pentru interesele ţării lui.

În ziua de 23 august 1939, omenirea afla cu o îndreptăţită îngrijorare de semnarea la Moscova a Pactului de neagresiune germano-sovietic. Era ultimul act premergător izbucnirii celui de-al doilea război mondial. Prin acest document, cele două puteri se obligau ca, pe lângă statutul de neagresiune între ele, să se menţină în neutralitate în cazul în care una din ele va declara război unei terţe puteri. Ceea ce însă omenirea nu a aflat este faptul că, o dată cu semnarea pactului de către Joachim von Ribbentrop, ministrul de Externe al Germaniei, şi omologul său sovietic Veaceslav Molotov, a fost semnat şi un protocol adiţional secret, care prevedea posibilitatea împărţirii Poloniei, precum şi delimitarea sferelor de interese între cele două puteri semnatare, pe o linie de la Marea Baltică la Marea Neagră. Astfel, zona de influenţă sovietică includea Finlanda, Estonia, Letonia şi Basarabia, iar Lituania cu Vilnius revenea Germaniei. Art. 3 al protocolului secret stipula fără echivoc: „În privinţa sud-estului Europei, din partea sovietică este subliniat interesul pentru Basarabia. Partea germană declară totalul dezinteres politic pentru aceste regiuni".

Privind viitoarea hartă a Europei prin prisma consecinţelor previzibile ale Pactului Molotov-Ribbentrop, istoricul Florin Constantiniu reconstituie clar şi concis planul lui Stalin, din păcate realizat integral, în lucrarea sa citată mai sus:

"Pentru Stalin, perspectiva unui conflict generalizat în lumea capitalistă însemna împlinirea unui obiectiv de mult timp urmărit. El se afla în situaţia avantajoasă de a fi solicitat de ambele părţi aflate în confruntare. Spre deosebire de Marea Britanie şi Franţa, care nu ofereau, practic, nimic în schimbul participării la războiul împotriva Germaniei, şi încă pentru a apăra ţări – ca Polonia sau România – considerate de Moscova ca duşmani, Germania se declara dispusă să facă însemnate concesii teritoriale URSS, ca să rămână în afara conflictului. Pentru Stalin, alegerea se impunea de la sine: dând «lumină verde» planurilor de război ale lui Hitler, dictatorul sovietic deschidea calea celui de-al doilea război mondial. În timp ce Germania, Italia, Marea Britanie şi Franţa aveau să-şi sleiască forţele, Armata Roşie urma să-şi întărească şi sporească puterea, pentru a interveni şi a dicta combatanţilor epuizaţi o *pax sovietica*".

Miti Dumitrescu, liderul "Răzbunătorilor"

La numai o săptămână după semnarea Pactului de neagresiune germano-sovietic, în zorii zilei de 1 septembrie 1939, *Wehrmacht*-ul (armata germană) invada Polonia. Două zile mai târziu, Franţa şi Marea Britanie, împreună cu toate ţările *Commonwealth*-ului, declară război Germaniei. „A doua zi după declaraţia de război britanică şi franceză (3 septembrie 1939) – notează Andreas Hillgruber în documentata sa lucrare *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu. Relaţiile germano-române: 1938-1944* – guvernul României a anunţat menţinerea «poziţiei paşnice». La 13 septembrie 1939, prin intermediul lui Ion Gigurtu, membru al Consiliului de Coroană, guvernul Armand Călinescu i-a remis la Berlin *Reichmarschall*-ului Göring declaraţia oficială de neutralitate a României. În ciuda acestor fapte, conducerea germană considera pentru moment situaţia ca fiind neclară. În primele zile ale lunii septembrie circulau zvonuri «că Anglia face presiuni asupra României în vederea participării active la război şi-i oferă ajutor militar» (...) Dar, după toate probabilităţile, zvonurile erau cu desăvârşire neîntemeiate".

Pentru a urmări pe scurt evoluţia conflictului armat germano-polon, precum şi evenimentele dramatice care au avut loc în România în paralel şi în legătură cu acest conflict, am ales ca sursă de informaţii, obiectivă până la un anumit punct, biografia regelui Carol scrisă de istoricul american Paul D. Quinlan, din care cităm:

„Pe la mijlocul lui septembrie, aproximativ o sută de mii de soldaţi şi civili polonezi s-au revărsat în România, pentru a scăpa de *Blitzkrieg*-ul german (...) La 16 septembrie, mareşalul Rydz-Smigly, comandantul forţelor armate poloneze, a dezertat, traversând România (...) A doua zi, pe 17 septembrie, Armata Roşie invada Polonia dinspre est, dând lovitura de graţie la ceea ce mai rămăsese din această ţară. Deşi România avea o alianţă oficială cu Polonia, care prevedea asistenţă militară împotriva unui atac rusesc, dată fiind situaţia militară a Poloniei şi a României, lui Carol nu-i rămânea nimic de făcut. El era mai ales alarmat că România ar fi putut avea o soartă asemănătoare. «Înaintarea rusă schimbă situaţia», nota Călinescu. «Pericolul german e mai îndepărtat. Acum ruşii reprezintă cel mai mare pericol». Ca şi cum lucrurile n-ar fi stat şi aşa destul de rău pentru Carol, la două zile după ce a scris aceste cuvinte Călinescu era asasinat! (...).

La 7 septembrie, Dumitru [Miti] Dumitrescu a trecut ilegal graniţa din Cehoslovacia în România, cu ordine de la conducerea legionară din Germania să-l asasineze pe Călinescu. A călătorit la Ploieşti, unde i-a contactat pe cinci alţi camarazi şi i-a informat cu privire la ceea ce aveau de făcut. În următoarele zile au adunat pistoale şi grenade de mână, şi-au procurat o maşină şi, în zorii zilei de 21 septembrie, s-au deplasat de la Ploieşti la Bucureşti (...) În aceeaşi zi, cu puţin înainte de ora 14, Călinescu, aflat în limuzina sa împreună cu agentul de siguranţă, se îndrepta pe Ştirbei Vodă spre Cotroceni, după ce luase masa de prânz. Pe când maşina trecea de strada Făgăraş, un alt automobil a apărut pe Ştirbei Vodă şi s-a luat după ei. Câteva minute mai târziu, când limuzina a cotit-o pe Bulevardul Carol al II-lea, o căruţă încărcată cu fân le-a blocat drumul. Când limuzina s-a oprit, a fost tamponată din spate de un alt automobil, fiind împinsă pe trotuar. Şase oameni au sărit din a doua maşină. Agentul de siguranţă al lui Călinescu a fost împuşcat primul, nici măcar n-a apucat să scoată pistolul. În clipa în care Călinescu a deschis portiera din spate ca să iasă din maşină, a fost şi el împuşcat, murind instantaneu. Ca să fie totuşi siguri, asasinii i-au descărcat douăzeci de gloanţe în cap şi piept. Apoi s-au urcat într-un taxi care, sub ameninţarea revolverelor, i-a transportat la postul de radiodifuziune, unde au întrerupt emisiunea de după-amiază şi au anunţat cu voce tremurândă, dar triumfătoare: «Atenţie! Armand Călinescu a fost ucis! Un grup de legionari l-a executat!»".

Atentatul împotriva lui Armand Călinescu, soldat cu moartea acestuia, a fost prezentat, explicat şi calificat în mod diferit, în funcţie de orientarea ideologică a celor care şi-au propus să investigheze acest fapt. De la calificativul de crimă odioasă comisă de adepţii unei organizaţii criminale până la aberaţia că atentatul ar fi fost pus la cale de serviciile secrete germane, deoarece prim-ministrul român era animat de sentimente prooccidentale, sau că la originea asasinatului s-a aflat Intelligence Service, pentru că Armand Călinescu nu a fost de acord cu planurile britanice de sabotare a instalaţiilor industriale care asigurau aprovizionarea Germaniei cu petrolul necesar continuării războiului, ni se înfăţişează o paletă largă de interpretări ale tragicului eveniment. Aşa stând lucrurile, considerăm corect şi util, din respect pentru adevăr, să-i lăsăm să vorbească şi pe cei ce au săvârşit atentatul.

„În ziua de 21 septembrie la orele 2 după-amiază – citim în *Cronologia legionară* – Armand Călinescu, călăul Legiunii, este pedepsit de 9 legionari conduşi de Miti Dumitrescu. După marele act de pedepsire, echipa a ocupat microfonul societăţii de radio, prin care a vestit ţării întregi acţiunea de pedepsire săvârşită, pronunţând cuvintele următoare: «Armand Călinescu, preşedintele Consiliului de Miniştri, a fost executat de o echipă de legionari. Suntem fii de români din Prahova şi am îndeplinit o necesitate dureroasă. Am pedepsit pe acela cu a cărui învoire a fost omorât cel mai mare român, Corneliu Zelea Codreanu». Legionarii echipei răzbunătoare s-au predat autorităţilor poliţieneşti, care, după ce i-au torturat înfiorător, i-au legat şi împuşcat, fără judecată, iar trupurile lor au fost aruncate în stradă şi expuse publicului năucit. Înainte de clipa jertfirii lor, cei 9 eroi martiri au adresat tuturor legionarilor o scrisoare din care desprindem: «Ne-am hotărât să pedepsim! Din dragoste adâncă faţă de acest pământ, frământat de sângele atâtor martiri, din dragoste pentru neamul acesta, vom încerca să rupem o frântură din trupul uriaş al viermelui conducător ce roade fiinţa neamului. Violenţa în sine nu schimbă nimic, dar ea este o dureroasă necesitate. Vrem numai atât, ca prin violenţa noastră să trezim neamul românesc»".

În acelaşi context al eforturilor oneste de a stabili adevărul cu privire la răstimpul în care au avut loc cele două asasinate, Corneliu Z.Codreanu şi Armand Călinescu, următorul citat din lucrarea istoricului Cristian Troncotă, *Mihail Moruzov şi Serviciul secret al Armatei Române*, este util şi revelator, îndeosebi datorită faptului că sursele sale sunt două lucrări de referinţă ale literaturii legionare: C. Papanace, *Fără Căpitan* şi N. Crăcea, *Dezvăluiri legionare*.

„...în asasinarea lui Armand Călinescu, un rol important l-a jucat fanatismul ce cuprinsese întreaga Mişcare Legionară şi în primul rând echipa numită «Răzbunătorii», ce a executat atentatul. În acest sens, Constantin Papanace, figură importantă a intelectualităţii legionarismului din epocă, consemna: «Nu cred să fi fost vreodată atâta seninătate în acceptarea morţii. Nici o slăbiciune, nici o tresărire a instinctului de viaţă. Arma lor – propria lor cenuşă, preconizată de Moţa – s-a dovedit mai puternică decât toate tancurile şi mitralierele» (...) Acelaşi fanatism, întâlnit, de regulă, la grupările ce execută atentate teroriste cu ţintă politică şi în scop de răzbunare, rezultă şi din relatările autorului legionar Nicu Crăcea. Acesta ne asigură că din echipa care a executat atentatul erau prezenţi numai 8, al 9-lea a venit şi s-a predat, «ca să fie solidar cu cei ce l-au răzbunat pe Căpitan». E bine cunoscut că cei 9 legionari, dintre care 2 avocaţi, 2 muncitori şi 5 studenţi, s-au predat de bună voie Prefecturii Poliţiei Capitalei, după care au fost executaţi la locul crimei şi expuşi privirii trecătorilor timp de 3 zile. Cert este că fanatismul legionarilor se amplificase încă din mai 1939, o dată cu condamnarea la 10 ani temniţă grea a lui Corneliu Z. Codreanu, şi a atins cote paroxistice la aflarea ştirii că a fost împuşcat. «Vestea asasinării Căpitanului – ne spune C. Papanace – a zguduit profund lumea şi, bineînţeles, cu deosebire pe legionari. Mulţi nu au mai văzut alt sens pentru existenţa lor, decât răzbunarea». Chiar şi cerebralul C. Papanace, împreună cu prietenii şi colaboratorii săi apropiaţi dintre legionarii cuminţi, la aflarea veştii despre asasinarea lui Codreanu, au izbucnit: «Ne venea să urlăm, să ieşim pe stradă, să tragem în orice ne ieşea în cale. În această ţară, în care n-a putut trăi Căpitanul, nimeni nu mai merita să trăiască!»".

Dispariţia prim-ministrului, care pe lângă această demnitate deţinea *ad-interim* şi portofoliile Internelor şi Apărării Naţionale, impunea găsirea, de urgenţă, de înlocuitori pentru aceste demnităţi. După ce Gr. Gafencu a refuzat să-l înlocuiască pe Armand Călinescu,

regele a optat pentru generalul Gh. Argeşeanu. „E energic – scrie Carol în *Însemnări zilnice* – nu-i e frică şi va putea să-şi asume răspunderea completă a tuturor măsurilor care trebuiesc luate spre a face completă curăţire, iar din punct de vedere politic nu va încurca, căci va asculta de ceea ce i se va spune". Mai limpede decât atât nu puteau fi exprimate intenţiile pe care le avea suveranul, pentru care „pierderea preşedintelui de Consiliu, Armand Călinescu, era ireparabilă". La celelalte două ministere, „Gavrilă Marinescu – Internele şi generalul Ilcuş – Apărarea Naţională".

Din lucrarea lui Cristian Toncotă, citată mai sus, aflăm care au fost primele măsuri luate în cadrul noului guvern încropit în pripă. „În noaptea de 21-22 septembrie 1939, sub preşedinţia noului prim-ministru, generalul Gheorghe Argeşeanu, poreclit «Ghiţă Ostaşul», s-a desfăşurat şedinţa Consiliului de Miniştri. Grigore Gafencu, în calitate de ministru de Externe, a sfătuit Consiliul «să nu se facă fapte de sângeroasă răzbunare şi să nu se verse sânge între Rege şi ţară». Răzbunarea cerea din nou răzbunare şi «alunecam astfel pe calea unui măcel între români». Cu îndreptăţire aprecia diplomatul român că «statul nu poate face decât dreptate în cadrul legii». Din păcate, opiniile sale erau fie tardiv exprimate, fie că nu au fost luate în consideraţie, întrucât, după cum precizează acelaşi Grigore Gafencu, «generalul [Gavrilă] Marinescu ne-a lăsat să înţelegem, fără a ne cere, de altfel, nici sfatul, nici aprobarea, că represiunea va fi straşnică»".

Cum se va materializa afirmaţia lui Grigore Gafencu că „statul nu poate face dreptate decât în cadrul legii" şi cum a înţeles Gavrilă Marinescu, „călău de profesie" şi mai nou ministru de Interne, să aplice legea, ne spune Constantin Argetoianu în nota datată 22 septembrie 1939 din *Însemnări zilnice*. Sunt – *nota bene* – consideraţiile unui adversar declarat al Gărzii de Fier:

„Am aflat azi-dimineaţă cu oroare cele săvârşite azi-noapte: masacrarea fără judecată a asasinilor lui Călinescu, chiar pe locul unde săvârşiseră asasinatul. Şi am mai aflat că cadavrele lor însângerate urmau să rămână expuse acolo, până la ora 4 după-amiaza... M-am urcat în automobil şi m-am dus să văd. Mărginit prin funii întinse şi păzit de un triplu şir de soldaţi, locul execuţiei era asaltat de lume de tot soiul venită să vadă ca şi mine. Priveliştea era îngrozitoare; pe caldarâm zăceau 9 cadavre în poziţia în care căzuseră; toţi cei ucişi erau cu feţele umflate şi pline de sânge; unii lângă alţii, unii peste alţii – era o mocirlă de sânge, de vânătăi, de păr închegat, de veşminte maculate şi zdrenţuite. Unul din cadavre avea încă mâinile legate la spate. Toţi tineri, în floarea vârstei. Toţi fuseseră ucişi cu revolverul, loviţi în cap cu gloanţe, după ce fuseseră loviţi şi jumătate ucişi cu bâte şi alte instrumente de tortură. Unul avea un enorm cucui în frunte. Pe deasupra locului se întinsese, ca la bâlci, o enormă bandă albă cu inscripţia: «Aceasta va fi de aici înainte soarta asasinilor trădători de ţară!».

Sadicii înscenatori ai acestei orori nu s-au mulţumit cu atât; locul supliciului cu cadavrele înşirate a fost fotografiat şi fotografiile au fost reproduse din ordin în toate gazetele... Cine a avut ideea acestei porcării ar merita, el, să fie spânzurat. O asemenea monstruozitate întrece toate închipuirile, şi omul de bun-simţ rămâne trăsnit. Ce scop au urmărit autorii unui asemenea abuz de forţă? Să înspăimânte şi să descurajeze pe cei care ar voi să continue cu răzbunarea lui Zelea Codreanu? Dar fanatici ca cei care au ucis pe Călinescu nu se sperie de moarte, după cum au dovedit-o. Să arate lumii ce pot? Dacă acesta a fost scopul lor, au reuşit, dar rezultatul la care au ajuns e cu totul altul decât acela pe care l-au urmărit. Oamenii care se apropiau azi-dimineaţă de locul supliciului erau consternaţi şi se îndepărtau scârbiţi. Ieri toată lumea plângea pe Călinescu şi înjura pe ucigaşii lui – azi nu se mai vorbeşte de Călinescu şi toată mila merge către cei doborâţi fără judecată, de-a valma, ca nişte câini...

Ce a vrut guvernul? Lăsând sentimentele la o parte, fapta săvârşită apare în lumina raţionamentului şi a bunului simţ ca monstruoasă şi ca o mare greşeală politică. Aveau Curţi Marţiale (suntem sub stare de asediu), aveau pedeapsa cu moartea. Puteau să-i judece, să-i condamne şi să-i execute în câteva zile, conformându-se legilor, sau călcându-le numai în ce priveşte procedura. N-ar fi zis nimeni nimic. Ar fi priceput toată lumea. Dar aşa, un masacru cum l-au săvârşit nu s-a mai văzut nicăieri, decât în cursul războaielor civile. Care vor fi comentariile de peste graniţă? Orient, sălbăticie sau anarhie? Ori toate la un loc?".

La data la care „consilierul regal" Constantin Argetoianu consemna cu indignare execuţia fără judecată a autorilor atentatului împotriva lui Armand Călinescu nu cunoştea adevăratele dimensiuni ale hecatombei ordonate de Carol. Le va afla în zilele următoare, iar în nota din 28 septembrie scrie: „Dintre toţi intelectualii Gărzii arestaţi n-au scăpat decât Milcoveanu, Radu Budişteanu şi Nae Ionescu. Toţi ceilalţi au fost împuşcaţi. Familiile lor sunt sub pază strictă, nu pot comunica cu nimeni şi se vorbeşte de confiscarea averilor lor. Şi chiar de «curăţire» până la al şaptelea neam!".

Un bilanţ complet, în cifre, al masacrului îl aflăm în documentarul *Cronica unor violenţe politice*, din care reproducem nota datată 22 septembrie 1939:

Sunt ucişi de autorităţi, drept represalii pentru împuşcarea lui Călinescu, legionarii:

- 9 legionari care formau echipa lui Miti Dumitrescu, după ce au suferit schingiuiri de nedescris;
- 13 căpetenii legionare, închise la Râmnicu Sărat;
- 7 legionari care se aflau bolnavi la Spitalul Militar din Braşov;
- 44 legionari ce se aflau în lagărul de concentrare Miercurea Ciuc;
- 12 legionari din lagărul Vaslui;
- legionarii Popa Ion şi Lăscăianu Aurel, studenţi, ce se aflau în închisoare, condamnaţi în procesul rectorului Ştefănescu-Goangă, sunt transportaţi la Jilava şi împuşcaţi chiar pe mormântul lui Corneliu Codreanu;
- Comandantul legionar Victor Dragomirescu este ridicat din spitalul închisorii Văcăreşti şi sugrumat în maşina cu care era transportat. Este aruncat în crematoriu, deşi dădea semne de viaţă;
- 148 legionari din toată ţara, în urma ordinului dat de noul guvern (prezidat de generalul Argeşeanu) şi de Palat de a se ucide câte 3 legionari din fiecare judeţ.

În total, au fost ucişi în această zi 256 de legionari, cu precădere intelectuali şi conducători ai Mişcării. Trupurile tuturor au fost lăsate timp de 3 zile pe locurile unde au fost ucişi, pentru a îngrozi populaţia românească, care în cea mai mare parte simpatiza cu Mişcarea Legionară".

Din anexele acestui documentar aflăm numele celor ucişi, printre care figuri de legendă din conducerea Mişcării, precum şi amănunte oripilante asupra felului în care s-au desfăşurat execuţiile. Spre exemplificare, am ales scena terifiantă a execuţiei celor 44 de legionari în lagărul de la Miercurea-Ciuc. „În faţa porţii de sârmă ghimpată s-a format coloana. La lumina lămpaşelor au fost legaţi unul de altul cu funii. De jur-împrejur încercuiţi de agenţi-călăi, pornesc spre drumul jertfei supreme. Înainte de ieşirea din lagăr, camaradul Iordache Nicoară, cel mai iubit de toţi pentru necuprinsa dragoste şi bunătate ce revărsa în jurul său, spune un «Tatăl nostru». Apoi convoiul se pune în mişcare, cei rămaşi între sârme însoţindu-i cu privirile călăuzite în noapte de lumina lămpaşelor. Între tufărişile din apropierea lagărului îi aşteaptă mitraliera. Aici începu să se spună o altă rugăciune. Mitraliera n-a lăsat-o însă să se sfârşească. Oamenii Satanei nu voiau s-o audă. Cei 44 de flăcăi legionari-români se prăbuşesc unul peste altul, ca stejarii frânţi de vijelie. S-au frânt cu rugăciunea pe buze. Unul dintre ei mai putu striga, într-o ultimă suflare: Trăiască Legiunea şi Căpitanul!".

Problema responsabilităţilor pentru această pagină însângerată din istoria recentă a românilor, pe care mulţi sunt înclinaţi să-i considere drept „un popor bun, blând şi iertător", este abordată de istoricul Cristian Troncotă în lucrarea citată mai înainte:

„Autorul legionar Nicu Crăcea – vorbind despre noul prim-ministru, generalul Gheorghe Argeşeanu, însărcinat cu represaliile asupra fruntaşilor legionari aflaţi în lagăre şi spitale, precum şi cu executarea a câte 3-5 legionari de fiecare judeţ – ne dezvăluie că această acţiune s-a realizat «după listele ce fuseseră întocmite dinainte de Armand Călinescu şi Gavrilă Marinescu». Fără intenţia de a-i scuza, se poate spune că generalii Gheorghe Argeşeanu şi Gavrilă Marinescu au fost la rândul lor simpli executanţi ai deciziei luate de rege. Fiind un regim autoritar, voinţa suveranului era lege. Carol al II-lea a fost cel care a hotărât represiunea, aspect ce rezultă din următorul pasaj al *Însemnărilor zilnice*: «Această stare de lucruri nu se poate tolera, vor trebui luate nişte măsuri drastice să se curme această chestie. Lupta s-a deschis din nou, o luptă pe viaţă şi pe moarte, este momentul de a hotărî cine pe cine...(sic!)». Se poate afirma că prin această consemnare Carol al II-lea şi-a asumat întreaga responsabilitate în faţa posterităţii în ceea ce priveşte represaliile nelegale contra Mişcării Legionare".

La o concluzie asemănătoare ajunge şi Pamfil Şeicaru. Poziţia sa faţă de tragicele evenimente din septembrie 1939 cântăreşte cu atât mai greu cu cât, pe lângă faptul că a fost martor ocular la desfăşurarea lor, i-a cunoscut nemijlocit pe principalii actori de pe scena politică, care şi-au pus hotărâtor amprenta asupra deciziilor luate şi asupra modului în care au fost duse la îndeplinire.

„În primul moment – nota în 1963 ziaristul român aflat în exil, în Spania -, când Armand Călinescu a căzut ciuruit de gloanţe, în ziua de 21 septembrie 1939, regele Carol şi-a pierdut siguranţa cu care înfruntase realităţile politice interne. A recurs la represiunea cea mai spectaculară, în stilul mai vechi al lui Abdul-Hamid. În aceeaşi zi a fost numit şef al guvernului generalul Gh. Argeşeanu. Un ofiţer de cavalerie mediocru, o fire paşnică, blând cu soldaţii, indulgent cu ofiţerii. Nu bănuia ce îi rezerva regele.

Ca prim-ministru, generalul Gh. Argeşeanu îndeplinea doar un rol decorativ, cel însărcinat cu misiunea represiunii spectaculare a fost generalul Gavrilă Marinescu, numit ministru de Interne. Generalul Argeşeanu, complet nevinovat, a fost însărcinat cu o răspundere îngrozitoare, prezidând o represiune de care el n-a avut habar (...) În reacţiunea regelui, după asasinarea lui Armand Călinescu, nu poate fi vorba de o congestie asasină a furiei, este un act asupra căruia a meditat, dacă nu a fost chiar prevăzut mai demult ca o ipoteză dintr-un plan de luptă. Fiorul de groază care a străbătut ţara, acea tăcere totală ca în faţa unui cataclism, cuprindeau sentinţa dată de sentimentul de omenie al poporului român, care a fost ultragiat de asasinatele din ordinul lui Carol. Dictatura regală aluneca pe o dâră de sânge.

La sfârşitul anului 1939, regele Carol a devenit impopular. Fără îndoială că impopularitatea nu este o calificare a unui conducător politic, cel mult o indicaţie a posibilităţilor pe care le are de a înmănunchea toate energiile ţării în jurul politicii lui. Nimic mai instabil ca popularitatea, care, pe de altă parte, ascunde adesea o perfectă nulitate, dar resentimentul unanim al unei ţări îi retrage chiar minimum de încredere, fără de care un om de Stat, oricare ar fi calităţile lui, nu poate face faţă marilor crize externe. La impopularitatea regelui Carol s-a adăugat, agravant, şi un început de dispreţ. Îşi făcea drum în conştiinţa publică credinţa că dictatura regală a fost instalată pentru a înlesni exploatarea ţării. Partidele dizolvate făceau propaganda, invincibilă, a şoaptelor. A activat Garda de Fier acest soi de propagandă? Este sigur, dar nu mai puţin, regele oferea suficiente teme şoaptelor care circulau cu o viteză rău prevestitoare. Şoaptele sunt vătămătoare când găsesc credit în opinia publică. Or, nu există născocire, oricât de ticăloasă ar fi fost, care să nu fi găsit imediat credit în opinia publică, şi fiecare, imediat ce o auzea, se simţea obligat, ca sub un comandament patriotic, să o difuzeze".

O ţară cu un rege ucigaş, discreditat în ochii propriului popor: aceasta era România la începutul anului 1940, într-o Europă în plin război, înconjurată din toate părţile de vecini hulpavi, care pândeau momentul potrivit pentru a-i smulge o frântură din trup.

(Va urma)

Cadavrele "Răzbunătorilor" expuse pe caldarâm

Cazul Nicolae Iorga

O TRAGEDIE PERPETUĂ

În urmă cu 65 de ani, pe 28 noiembrie 1940, pe cîmpia de lîngă Strejnic, era găsit cadavrul ciuruit de gloanţe al marelui savant Nicolae Iorga (care împlinise 69 de ani cu cîteva luni înainte). A fost, desigur, unul dintre cele mai reprobabile evenimente din agitata viaţă politică a epocii. Scenariul crimei este îndeobşte cunoscut: savantul a fost lichidat de o echipă de şapte legionari obscuri (tot aceiaşi, se pare, cu asasinii lui Virgil Madgearu, eliminat în aceeaşi zi), care-l ridicaseră din vila sa de la Sinaia (cea de la Văleni, unde locuia de obicei, fusese avariată de cutremurul din acea toamnă) în seara zilei de 27 noiembrie, sub cuvînt că au ordin să-l ducă la Bucureşti, pentru "un interogator". Savantul însuşi – co-autor moral, după cum vom vedea, al lichidării samavolnice a lui Codreanu – îşi bănuia soarta **[1]**, iar contemporanii afirmă că asasinatul "plutea în aer", cum se întîmplase şi şapte ani mai devreme, în cazul lui I. G. Duca.

E greu să priveşti faptele "la rece", deşi, după atît amar de ani, o oarecare detaşare devine firească şi necesară. Că ucigaşii au aparţinut mediilor legionare e una; că însă Mişcarea Legionară ar putea fi culpabilizată *generic*, aceasta e discutabil. Ca şi în cazurile "Nicadorilor", "Decemvirilor" şi "Răzbunătorilor" (echipele care-i "pedepsiseră" pe I. G. Duca, Mihai Stelescu şi Armand Călinescu), pare să fi fost vorba de o acţiune pe cont propriu, fără implicarea sau girul prealabil al conducătorilor superiori ai Gărzii **[2]**. Mai multe mărturii confirmă că Horia Sima a trăit un adevărat şoc la aflarea cumplitei veşti, nu atît din compasiune faţă de N. Iorga (pe care legionarii, după cum vom vedea, nu prea aveau motive să-l iubească), cît realizînd gravitatea politică a faptului, ce punea o armă redutabilă în mîna duşmanilor legionarismului şi-i marca "obrazul" istoric cu o pată de neşters. Oricîte limite ar fi avut ca om şi politician, N. Iorga era încă de pe atunci un mit naţional. Legionarii înşişi simţiseră acest fapt şi lui i se datora împrejurarea că istoricul, deşi purta în mare parte responsabilitatea morală (şi

nu numai) pentru arestarea, parodia de proces şi asasinarea lui Corneliu Codreanu (în 1938), nu se afla printre vinovaţii întemniţaţi la Jilava (în aşteptarea unei judecăţi care n-a mai avut loc). De altfel, dacă acel grup legionar "rebel" n-ar fi acţionat precipitat, "pata istorică" ar fi marcat probabil, cîţiva ani mai tîrziu, "obrazul" mult mai gros al comuniştilor...

Să remarcăm şi un alt fapt. Toate asasinatele legionare de pînă atunci (este vorba de cele enumerate mai sus, căci împuşcarea prefectului C. Manciu, în 1924, n-a fost un asasinat, făcîndu-se *în legitimă apărare*, cum s-a şi stabilit în Justiţia vremii, care l-a achitat pe Codreanu) fuseseră urmate invariabil de *autopredarea* şi *mărturisirea* făptaşilor, care putuseră trece astfel, în ochii multora, drept martiri ai unei cauze. În cazul crimelor de la sfîrşitul lui noiembrie 1940, iată însă că făptaşii au fugit şi s-au ascuns, ca nişte criminali de rînd, unii fiind condamnaţi în contumacie. Deşi comisă de elemente cu apartenenţă gardistă, lichidarea lui N. Iorga nu mai poartă pecetea "pedepsirii" *de tip legionar*, ci a unui asasinat politic ordinar, pe cît de monstruos, pe atît de inoportun. E şi acesta un semn al unei anumite degradări interne a legionarismului, pe fondul tensionat şi confuz de după dispariţia "Căpitanului".

Astăzi, în afara cercurilor legionare, oamenilor le este obscur ce-au avut legionarii cu "marele Iorga". De aceea, nu-i inutil să reamintim cîteva fapte, pe fondul general al epocii respective (în nici un caz pentru a-i scuza pe asasini, sau actul în sine, ci doar pentru a contextualiza o situaţie complexă, care sfidează poncifele istorice curente şi ne pune în faţa unei tragedii cu multe încrengături).

Începînd din anii '20, N. Iorga devenise o personalitate tot mai controversată, din punct de vedere politic, dar şi moral. Octavian Goga îl putuse califica (*Mustul care fierbe*, Bucureşti, 1927, p. 88) drept "monumentala încarnaţie a proorocului, care şi-a mîncat tablele legii". Orbit de orgoliu, neînţelegînd noile vremuri şi înstrăinîndu-se de generaţiile tinere, N. Iorga devenise, treptat, un titan desuet şi singuratic, greu de contestat în templul ştiinţei lui **[3]**, dar adeseori ridicol în arena publică şi tot mai incoherent în manifestările sale politice.

Guvernul pe care l-a prezidat (în 1931-1932) a reprezentat cel mai răsunător eşec guvernamental din România Mare (fapt recunoscut parţial chiar şi de orgoliosul protagonist: "Eu nu mai sînt eu!"). Mai tîrziu se va complace să fie o unealtă obedientă a ambiţiilor dictatoriale şi a pornirilor antiromâneşti ale lui Carol II (de formarea căruia se ocupase pe vremuri), inclusiv în acel penibil Front al Renaşterii Naţionale (ai cărui membri, îmbrăcaţi în uniforme aproape carnavaleşti şi reduşi la postura de *yesmen*, nu erau altceva decît bufonii oportunişti ai unui rege nebun). Acrit şi pătimaş, ura lui devine adeseori stihială. Gazetăria lui capătă şi ea, mai mult decît oricînd, tonuri viscerale. Nu-i cruţă decît pe cei dispuşi să se smerească în umbra lui. Nu numai că între el şi cei mai tineri se sapă o prăpastie, dar se răcesc şi multe dintre vechile prietenii şi colaborări. Faimoasa glumă a lui A. C. Cuza are un tîlc mai general: ieşind din Universitate, Iorga se încrucişează cu acesta pe trepte şi-l întreabă, cu o politeţe rece, ce mai face; răspunsul vine tăios: "După cum vezi, d-le Iorga, eu urc, iar dumneata cobori"... **[4]**

Generaţia de la 1922 avusese în N. Iorga – ca şi în A. C. Cuza, O. Goga, N. C. Paulescu, S. Mehedinţi, C. Şumuleanu sau I. Găvănescul – unul dintre principalii săi dascăli naţionalişti. Ruptura dintre "tineri" şi "bătrîni", pecetluită prin înfiinţarea Legiunii Arhanghelul Mihail (1927) pe ruinele Ligii Apărării Naţionale Creştine (L.A.N.C.), a dus, implicit, şi la îndepărtarea de profesorul Iorga. Acesta nu le iartă legionarilor lipsa de smerenie în faţa personalităţii sale de "apostol al neamului" şi apetenţa către mentori spirituali şi politici mai tineri (Nichifor Crainic o vreme, apoi – mult mai pregnant – Nae Ionescu). Pe de altă parte, profesorul alunecase, între timp, spre tabăra masonică, în măsură să-i înlesnească "onoruri" consolatoare (în ţară, dar şi în străinătate), la care era tot mai sensibil **[5]**. În 1932 semnează, ca Preşedinte

☛

---

[1] Se citează deseori impresionantele sale premoniţii lirice: *Din turnul sorţii/ Îţi strigă morţii/ Viers de aramă:/ Bagă de seamă!// Patima-şi are/ Răscumpărare:/ Cînd se destramă,/ Bagă de seamă!// Iar norocul,/ Cînd schimbă locul,/ Îţi cere vamă:/ Bagă de seamă!* ("Bagă de seamă!"), sau, mai ales: *Au fost tăind un brad bătrîn,/ Fiindcă făcea prea multă umbră,/ Şi-atuncea din pădurea sumbră/ Se auzi un glas păgîn:// O voi ce-n soare cald trăiţi/ Şi aţi străpuns strămoşul nostru,/ Să nu vă strice rostul vostru,/ De ce sunteţi aşa grăbiţi?// În anii mulţi cît el a fost,/ De-a lungul ceasurilor grele,/ Sub paza crăcilor rebele,/ Mulţi şi-au aflat un adăpost.// Moşneagul stînd pe culme drept/ A fost la drum o călăuză/ Şi-n vremea aspră şi ursuză/ El cu furtunile-a dat piept.// Folos aduse cît fu viu,/ Ci mort acuma, cînd se duce,/ Ce alta poate-a vă aduce/ Decît doar încă un sicriu?* ("Brad bătrîn"). A existat şi aserţiunea – greu de creditat – că pe Iorga îl ajunseseră scrupulele după asasinarea "Căpitanului" şi că relaţiile sale cu "oculta" se tensionaseră în asemenea măsură încît cineva (din anturajul Alicei Voinescu) l-ar fi auzit ameninţînd la Palat: „Lasă că o să destăinui eu misterul asasinării lui Codreanu!". Temerile că va fi lichidat s-ar fi referit nu atît la legionari, cît la cei cărora le devenise "tovarăş de drum" şi care, prin lichidarea lui ca aliat incomod, urmăreau să le pună şi legionarilor în circă un asasinat care să-i compromită definitiv...

[2] Comandamentul Gărzii de Fier pretinde a nu fi ordonat şirul de acţiuni criminale de la sfîrşitul lui noiembrie 1940, care ar fi fost iniţiate de un grup rebel, manipulat, poate, de forţe ostile României (a se vedea punctul de vedere al lui Horia Sima, în *Cazul Iorga-Madgearu. Declaraţii făcute de Dl. Horia Sima revistei "Carpaţii – 1961*, Colecţia "Omul Nou", Miami Beach, 1992). Fapt este că Horia Sima nu a repudiat cu promptitudine, public şi oficial, asasinatul, lăsînd impresia că, chiar dacă nu l-a ordonat, i-a convenit de fapt, menajîndu-i pe asasini.

[3] Deşi au fost şi astfel de contestaţii, vizând mai ales "urechismul" unor citate şi trimiteri din scrierile sale de specialitate, desuetudinile sale de "om al secolului al XIX-lea" (inclusiv "estetica inchizitorială" din sintezele sale – astăzi pur şi simplu hilare – de istoria literaturii române a secolelor XIX-XX) sau gîndirea sa "asistematică", certată adică, vezi Doamne, cu filosofia şi cu metoda. În consensul generaţiei lui, tînărul M. Eliade l-a atacat el însuşi pe marele istoric (mai ales pentru *Essai de synthèse de l'histoire universelle*), dar mai tîrziu va regreta acest fapt şi-şi va mărturisi admiraţia de fond pe care i-a purtat-o (*cf.*, de pildă, *Memorii (1907-1960)*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991, p. 125 şi urm.)

[4] Iorga va deveni, de altfel, un "client" predilect al epigramiştilor şi polemiştilor epocii, iar faimoasele *Strofe cu pelin de mai pentru Iorga Neculai* ale lui Păstorel Teodoreanu nu reprezintă un caz de excepţie, ci expresia cea mea plină de "duh" a unei tendinţe ce şi-a avut şi laturile ei grobiene.

[5] Era în convingerea epocii că interesele masonice şi cele evreieşti se suprapuneau în cea mai mare măsură (de unde şi sintagma – curentă pînă spre jumătatea secolului trecut – de "hidra iudeo-masonică"). Unul dintre marile scandaluri de după primul război mondial, de care a fost legat şi numele lui N. Iorga ca mijlocitor indirect, aruncînd mari suspiciuni asupra noii lui "feţe", a fost cel al listei de "studenţi români" desemnaţi să beneficize de cei 700.000 de franci alocaţi anual de guvernul francez pentru bursele de studii în Franţa ale tinerilor "fraţi latini de la Dunăre". Simptomatic rămâne articolul "O mare ruşine" (cf. *Mustul care fierbe*, ed. cit., pp. 77-81) al lui Goga, chiar dacă de o retorică totuşi prea radicală, din care citez, fără alte comentarii: "Am primit lista studenţilor beneficiari ai dărniciei protectoare [a statului francez], care angajează recunoştinţa şi onoarea ţării, şi am constatat că *abia 30 de procente sînt români*... Publicăm acest pomelnic în întregime, aşa cum ni s-a transmis de la Paris. [...] Simpla înşiruire a numelor lămureşte totul: sînt în

Iorga și Carol II în 1939

al Consiliului de Miniștri, un decret de dizolvare a Gărzii de Fier, deși aceasta nu săvîrșise, la data respectivă, nici un act de violență. (Se trece prea ușor cu vederea faptul că violențele legionare s-au ivit ca replici la abuzurile puterii politice în funcțiune: nu formulăm o scuză, ci facem o constatare afirmând că legionarismul *a fost silit*, practic, să devină extremist). Cu excepția unui scurt articol encomiastic dedicat lui Ionel Moța și Vasile Marin, martirii de la Majadahonda [6], Iorga continuă să-i denigreze pe legionari, adesea fără nici un temei serios, iar diatribele din primăvara lui 1938 n-au fost decît un pisc al urii sale îndelung cumulate, de care Carol II a știut să se folosească în mod abil (și probabil amuzându-se mefistofelic în sinea sa, dacă nu cumva și în cercurile intime).

Răspunzînd numeroaselor defăimări din *Neamul Românesc* (veche publicație iorghistă), Codreanu (fost ucenic al acestuia întru naționalism, pe vremea studenției sale ieșene) îl acuză pe profesor, într-o scrisoare deschisă, de "necinste sufletească": "Dar din adîncul unui suflet lovit și nedreptățit, îți strig – și îți voi striga și din adîncul gropii – că ești *un necinstit sufletește*, care ți-ai bătut joc pe nedrept de sufletele noastre nevinovate". Se vede că Zelea Codreanu n-ar fi aprobat însă în nici un caz asasinatul de mai tîrziu: "Nu veți întîmpina nici dumneavoastră, domnule profesor, și nici ceilalți care v-ați asumat răspunderea unei sîngeroase și nedrepte opresiuni, nu numai nici o violență, dar nici măcar vreo opunere" ("Căpitanul" dizolvase partidul – v. *Circulara Nr. 148* – încă din februarie, neacceptînd să mai activeze politic în condițiile dictaturii regale; el transmisese tuturor legionarilor mesajul *rezistenței non-violente*, spre a nu preface România "într-o Spanie însîngerată"; din păcate, sîngele avea să curgă după ce el nu va mai fi: e calea pe care au forțat-o Palatul și Guvernul, declanșînd un adevărat "terorism de stat", în urma căruia au fost exterminați aproape 300 de legionari, începînd cu Codreanu însuși; e o mistificare indignă să se vorbească de "crimele legionare" fără a se ține seama de mult mai

numeroasele *crime împotriva legionarilor*) [7]. N. Iorga este sfătuit de Palat – care căuta un pretext să-l aresteze pe Codreanu – să-i intenteze acestuia proces de ultragiu. Iorga se conformează și continuă să pună paie pe foc.

Rămâne zguduitoare – dincolo de orice poziție ideologică am adopta – mărturia teologului Gh. Racoveanu cu privire la o instigație a lui Iorga, de un cinism împins pînă la abjecție, făcută chiar într-una dintre secțiunile Senatului: "Ei, Domnilor! V-ați speriat? V-ați speriat de niște copiii? Eu, Domnilor, l-am întrebat odată pe Colonelul Boyle [atașat militar anglo-canadian, salvatorul coloniei românești din Odesa revoluției bolșevice – n. n.]: «Cum ai putut Dumneata, Domnule, să salvezi singur colonia românească din Odesa, în vremea revoluției bolșevice?». Și Colonelul Boyle mi-a răspuns: «Domnule Profesor, eu sînt canadian și vînător, iar la noi, în Canada, vînatul cel mai al dracului e cîinele sălbatic. Te atacă în haită. Poți să dobori Dumneata unul, doi, patru; cei ce rămîn te sfîșie. Ei, dar de ești vînător cu experiență, vei observa Dumneata că în grămada care atacă este unul care conduce. Pe acela de-l ținteşti între ochi, toată liota se împrăștie!»". "Mă aflam – își amintea în 1958, în exil, Gh. Racoveanu (1900-1967) – în localul redacției *Cuvântului* cînd a sosit acolo, revoltat, Nae Ionescu: «Auzi, măi, Nebunul! Auzi ce vorbește?! Ăsta e îndemn la asasinat!». Și Nae Ionescu mi-a povestit ce spusese Iorga la Senat..." [8].

În fine, în 1939, cînd "pedepsitorii" lui Armand Călinescu (executați fără judecată) au fost expuși pe cheiul Dîmboviței, "marele Iorga" se pretează la impardonabilul gest de a lovi cu piciorul în cadavre! "Cred că atunci și-a semnat singur – spunea un martor ocular – condamnarea la moarte"... N. Steinhardt însuși relatează acest caz în *Jurnalul fericirii* (ed. 1991, p. 387), nu însă fără a preciza: "Dar niciodată turpitudinea victimei nu scuză pe ucigaș..." (cu referire la abominabila asasinare consecutivă a savantului).

Iorga devenise atît de incontinent în prejudecățile și patimile sale încît am putea spune despre el, mult mai îndreptățit, ceea ce spunea G. Călinescu despre bietul Slavici: anume că, în 1940, "moartea a scăpat opera de om"... Cu precizarea că ar fi fost însă mai bine – pentru toată lumea – să fi murit de altă moarte, iar judecata lui să rămînă strict în seama lui Dumnezeu.

Toate acestea reprezintă un adevăr tragic și complex al istoriei noastre. Abordarea lui demagogică și unilaterală e un semn de grosolănie sufletească și intelectuală, pe care nu-l credem de bun augur în perspectiva viitorului. Sîngele legionar n-a avut altă culoare decît sîngele adversarilor Legiunii!

După o jumătate de veac de minciună, s-a spus că singura noastră șansă reală ar fi *adevărul*. Modul în care istorici de profesie ca Dinu C. Giurescu, Ioan Scurtu, Cristian Popișteanu, Andrei Pippidi (rudă de sînge cu N. Iorga), Cristian Troncotă, Adrian Cioroianu și mulți alții (ca să nu mai vorbim de politrucii noilor ideologii dominante: politologi, gazetari, *talk-show*-iști etc.) au prezentat public în ultimii ani, fie în scris, fie în "dezbateri" radio-televizate, evenimentele din noiembrie 1940 (pe fondul mai general al istoriei noastre interbelice) dovedește încă o dată cît de departe sîntem, în continuare, de "etica adevărului". Istoriografia noastră stă, ca și ieri, sub handicapul "imperativelor ideologice". Teama de *adevărul gol* este și ea o tragedie națională.

În ce privește interesul mai general de a întreține, cu orice preț și cu orice mijloace, legenda cea mai neagră despre "fenomenul legionar", el se leagă, dincolo de presiunea perpetuă – dar mai lesne de înțeles – a cercurilor evreiești, de tendința tipic autohtonă de a avea la îndemînă niște "țapi ispășitori" atît pentru viciile și neîmplinirile trecutului, cît și pentru viciile și neîmplinirile prezentului, ca și de teama tuturor lichelelor față de o eventuală fermitate justițiară, prin care legionarii au reușit să tulbure odinioară – cu mijloace mai mult sau mai puțin "ortodoxe" – tot putregaiul politicianist al vremii lor.

Răzvan CODRESCU

---

absoluta lor majoritate evrei, cei mai mulți din casta cetățenilor neofiți, care au exact atîta legătură de suflet cu țărîna Basarabilor cît aveți d-voastră cu apa Iordanului din Testamentul vechi. [...] E la mijloc, desigur, una dintre acele fantastice învîrteli cu care noi ne-am obișnuit aici acasă, de cîte ori vine vorba de revărsarea bunătăților... Ni s-au dat chiar oarecari detalii, ni s-a indicat și promotorul acestei liste talmudice, în persoana unui domn profesor de la Sorbona, francez naturalizat, pe care *protecțiunea și intervenția d-lui Iorga l-ar fi avansat arbitru al doleanțelor românești la Universitatea din Paris...*" (pp. 79-80, subl. n.). N-ar fi lipsit de interes ca un istoric profesionist onest să cerceteze cazul mai îndeaproape, spre a se vedea, între altele, și în ce măsură a fost implicat N. Iorga (cel care nu demult ținuse în *Neamul Românesc*, cot la cot cu un A. C. Cuza, și cu o retorică încă mai radicală decît a lui Goga, acida rubrică... "Evreii noștri"!).

[6] Art. "Doi băieți viteji: Moța și Marin", apărut în *Neamul românesc* din 19 ianuarie 1937, nu trebuie privit ca semn al vreunei simpatii pentru legionari, ci mai degrabă ca un gest de "probitate strategică" (îi laudă pe morți dojenindu-i pe vii: "Luptînd pentru credința lor creștină și pentru cinstea poporului lor, pentru ce este etern, scump și curat în latinitatea nebolșevizată, doi tineri Români, doi Băieți viteji, Moța și Marin, au căzut înaintea Madridului apărat de Roșii. [...] Prinși de un entuziasm care se cere condus și nu înăbușit – pentru că altfel rămîne celălalt entuziasm, contra căruia Statul nu poate lupta îndeajuns și mai ales singur –, încălziți de o idee căreia i se închinaseră întregi, ei și-au zis că e preferabil, decît în România însăși o agitație care nu-i aduce întotdeauna bine, să meargă acolo unde nu sînt discursuri și demonstrații de stradă, ci omul stă în fiecare clipă în fața morții, pentru ce crede el sfînt și mare..."), altminteri în consonanță cu mai toată opinia publică a momentului.

[7] Pentru un tablou cronologic și comparativ al violențelor statului împotriva legionarilor și ale legionarilor împotriva terorismului de stat, a se vedea Nicolae Roșca, *Cronica unor violențe politice*, Editura Mișcării Legionare, Madrid, 1991 (reed. Editura Constant, Sibiu, 2000), concluziile urmînd să le tragă singur fiecare cititor.

[8] Art. "Pe cine au omorît...", de nenumărate ori publicat, întîi de presa de dreapta din exil, apoi și de cea postdecembristă din țară (*cf.*, de pildă, *Puncte cardinale*, anul VII, nr. 11/83, noiembrie 1997, p. 7). Ca și Nae Ionescu, Gh. Racoveanu, la vremea aceea, nu era legionar încadrat, ci doar simpatizant al Legiunii. "Binecuvîntarea" asasinatului ar fi dat-o, conform lui Gh. Racoveanu, inclusiv Patriarhul Miron Cristea (pe atunci și prim-ministru), chiar într-o predică pascală: "Un om, în ale cărui vine nu curge nici un strop de sînge românesc [calomnie curentă la adresa lui Codreanu, ca și, mai demult, la cea a lui Eminescu], vrea să dea foc țării [?!]. Apoi, mai bine să moară unul pentru popor, decît să piară poporul pentru unul!" (parafrază deconcertantă a sfatului lui Caiafa consemnat la *Ioan* 18, 14).

BASARABIA 1940 (II)

UN ABANDON RUŞINOS
Dovezile unei trădări istorice

Cedarea fără luptă [urmare]

În continuarea lucrării *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, istoricul Gh. Buzatu pune două întrebări legitime:

„Astăzi, după mai mult de o jumătate de veac de la evenimentele examinate, este desigur cazul să ne întrebăm în modul cel mai serios dacă:

1. Nu ar fi fost posibilă *respingerea* notelor ultimative sovietice?

2. Participanţii la Consiliul de Coroană, pe umerii cărora Regele Carol al II-lea, după cum am văzut, arunca (în postură de...memorialist) întreaga responsabilitate a pierderii Basarabiei şi Nordului Bucovinei, nu cumva au fost intoxicaţi în chip premeditat pentru a li se forţa opţiunile şi, dacă aşa este, în *ce împrejurări*, de către *cine* şi *de ce*?" (*op. cit.*, p. 244).

Pentru că, la Consiliul din seara zilei de 27 iunie 1940, generalul Florea Ţenescu şi premierul Gheorghe Tătărăscu au făcut expuneri sumbre asupra situaţiei politico-militare a României, care au influenţat într-o măsură covârşitoare votul ce a urmat. Urmăm, în continuare, lucrarea istoricului Gh. Buzatu şi referinţele bibliografice conţinute.

„După Petre Andrei, datele prezentate de generalii Ţenescu şi Ilcuş ar fi fost «uluitoare», decisive în a întări convingerea că România *nu putea* să reziste unei agresiuni din partea URSS, combinată eventual cu atacurile Ungariei şi Bulgariei. Astfel, la aviaţie raportul între România şi URSS era de 0 la 5, iar în ce priveşte forţele de infanterie: România dispunea de 40 de divizii, comparativ cu 141 divizii (URSS, Ungaria şi Bulgaria laolaltă)! Totul trebuia să conducă (şi a condus!) la întărirea concluziei celor prezenţi că România *nu avea altă cale de urmat decât acceptarea pretenţiilor teritoriale ale Kremlinului*." (*ibidem*).

Aflat în posesia unor date indubitabile, istoricul Gh. Buzatu contrazice ferm prezentarea catastrofistă a situaţiei, la care s-a raliat şi primul ministru, Gheorghe Tătărăscu: „Cifrele avansate au fost, desigur, exagerate. Mai întâi că *nu cunoaştem* existenţa nici unui plan de acţiune comună a celor trei state în cazul în care România ar fi respins notele ultimative ale Moscovei. În al doilea rând, generalul Ţenescu, evaluând separat forţele sovietice, a identificat:

- 100 divizii de infanterie;
- 20 brigăzi de cavalerie;
- 7 divizii motorizate.

Noi îl bănuim pe generalul român de tentativa de dezinformare a participanţilor la şedinţa Consiliului de Coroană" (*ibid.*, p. 247).

Apelând la o culegere de documente publicate de istorici din Chişinău, între care cel mai important reprezintă o notă-raport a generalului sovietic Melikov, care inspectase trupele Frontului de Sud comandate de generalul Jukov, pregătite pentru a interveni fie în caz de acceptare, fie de neacceptare a ultimatumului, precum şi la informaţiile Biroului II al Marelui Stat Major al Armatei Române, istoricul arată că, în realitate, forţele Frontului de Sud totalizau 32 divizii de infanterie, 2 divizii de infanterie motorizată, 6 divizii de cavalerie, 11 brigăzi de tancuri, 3 brigăzi desant aerian, 16 regimente de artilerie din rezerva lui Jukov, 14 regimente de artilerie de corp, 4 divizioane de artilerie. Dintre acestea, numai o mică parte vor fi introduse în România: 11 divizii infanterie, 1 divizie infanterie moto, 4 de cavalerie, 5 brigăzi de tancuri, 2 brigăzi desant aerian (*cf.* p. 248).

Iată deci că cercetările întreprinse de autorul lucrării reconstituie un cu totul alt tablou faţă de cel prezentat în Consiliul de Coroană: „În raport cu efectivele Armatei Roşii, România dispunea pentru apărarea zonei de nord-est *de cel puţin 20 mari unităţi* tactice (îndeosebi divizii de infanterie şi de cavalerie), ceea ce ne îngăduie să consemnăm că supremaţia sovietică depăşea sensibil raportul de 2/1. Putem conchide, aşadar, că în vara anului 1940, în cazul în care s-ar fi ajuns la o confruntare militară între România şi URSS pentru Basarabia şi Nordul Bucovinei, disproporţia de forţe între cei doi eventuali beligeranţi s-ar fi dovedit *importantă, dar nu zdrobitoare*" (p. 249). În plus, planul de operaţii militare ale trupelor Frontului de Sud prevedeau ca *limită vestică Prutul*, şi nu Siretul, cum susţinuseră atât Ţenescu cât şi Tătărăscu! (p. 246). Şi asta în condiţiile în care Biroul II al Marelui Stat Major (cel mai autorizat birou de informaţii militare) obţinuse informaţii foarte apropiate de realitate asupra efectivelor şi a tipurilor de unităţi sovietice, informaţii de care „generalul Ţenescu trebuia să fi avut cunoştinţă" (p. 248).

În aceste condiţii, rămâne să plutească o mare întrebare privind cauza pentru care şi-a permis generalul Ţenescu să dezinformeze Consiliul de Coroană. Explicaţia cea mai plauzibilă este a unui complot. Sau, probabil că în unele cercuri de la Palat era deja acceptată cedarea Basarabiei. Cercetările istoricului Gheorghe Buzatu nu merg mai departe în această direcţie; materialul atât de bogat recoltat din arhivele sovietice deschise după 1991 urmează a fi exploatat pentru o reconstituire istorică „pe verticală", pentru a da, confruntând diversele surse, o interpretare cât mai apropiată de adevăr a faptelor de atunci.

Ipoteza complotului poate fi completată cu aceea a unor informaţii intenţionat prezentate şi exagerate, primite pe diferite canale. În această privinţă, primul ministru de atunci relatează, tot în memoriul citat, un amănunt interesant: „Cu câteva zile mai înainte [de **28 iunie** – n. mea] şi suveranul şi eu primiserăm vizita unui ofiţer britanic care fusese ataşat câţiva ani de-a rândul pe lângă misiunea militară britanică din Moscova şi care ne aducea informaţii militare impresionante asupra puterii militare sovietice, atât sub raportul materialului, cât şi sub raportul instrucţiei, prezentându-le ca extraordinare. Aceste informaţiuni coroborau informaţiile primite din alte izvoare şi care arătau că armata sovietică era pregătită şi dotată, mai ales în aviaţie şi mijloace motorizate, ca nici o altă armată din lume" **[1]**.

Un alt merit deosebit al lucrărilor istoricului Gh. Buzatu este acela că elimină pentru totdeauna teza „luării prin surprindere" a clasei politice româneşti de atunci, de preparativele unui atac sovietic. Faptul că pe agenda diplomaţiei sovietice exista o problemă a Basarabiei, ar fi trebuit să alarmeze statul român încă din **1937**, când într-un ziar oficios din 13 iulie, *Journal de Moscou*, scria că pactele sugerate de ministrul de externe polonez Beck, „«vor face foarte grea menţinerea amânării problemei Basarabiei». În acelaşi timp, în pavilonul sovietic al Expoziţiei de la Paris figurau două mari hărţi ale Rusiei în care Basarabia era desemnată în mod echivoc ca un teritoriu care nu făcea parte precis nici din România, nici din Uniunea Sovietică" **[2]**. În **iunie 1938** conducătorii ţării ar fi trebuit să fie pe deplin edificaţi de intenţiile sovieticilor, care nu mai acceptau, în notele diplomatice româneşti expresii referitoare la Basarabia ca: "teritoriu românesc", "malul românesc al Nistrului" ş. a. **[3]**, şi să accelereze înzestrarea armatei în ansamblu, întărind apărarea teritoriului dintre Prut şi Nistru. Un an mai târziu, existenţa şi semnificaţia protocolului secret al pactului Ribbentrop-Molotov ajunseseră la cunoştinţa cercurile conducătoare româneşti doar după câteva zile încheierea lui, pe **23 august 1939**. Au existat, în continuare o sumedenie de indicaţii clare că URSS pregătea un atac în Basarabia chiar în primele zile de la încheierea pactului Ribbentrop-Molotov, după invazia Poloniei răsăritene de către armatele sovietice, care a început pe **17 septembrie 1939**.

Faţă de primele zvonuri ale pactului dintre Germania şi Rusia, stupoarea şi panica i-a cuprins pe cei răspunzători pentru orientarea politicii externe a ţării (Regele Carol, Armand Călinescu, Grigore Gafencu), continuatori ai liniei titulesciene, bazate pe axioma (falsă) a unei adversităţi ireductibile dintre cele două ţări.

„Primele tensiuni între Uniunea Sovietică şi România au apărut chiar la **20 septembrie 1939**, când Molotov şi-a manifestat, în cursul unei convorbiri cu ambasadorul român la Moscova **[4]**, rezerva faţă de neutralitatea României, deoarece, potrivit unor ştiri apărute în presă, trupe poloneze şi numeroase avioane poloneze s-ar afla concentrate pe teritoriul român în apropiere de frontiera sovietică. Saraçoglu, ministrul de externe al Turciei, a avertizat guvernul român de intenţiile sovietice. Saraçoglu se străduise în zadar între 23 septembrie şi 18 octombrie 1939 să încheie la Moscova un pact cu Uniunea Sovietică. Cu această ocazie Stalin sondase, în cursul unei convorbiri, atitudinea Turciei în cazul când România va fi atacat de o terţă putere" **[5]**.

Numai acest citat ne pune în gardă despre existenţa a *două* avertismente foarte timpurii asupra intenţiilor agresive ale Sovietelor, aflate în pragul fazei de execuţie. Ambele sunt primite pe canale oficiale şi ignorarea lor nu era posibilă decât dacă ambasadorul de la Moscova şi guvernul român în ansamblu adoptau politica struţului, prefăcându-se a nu înţelege, atât încercarea lui Molotov de a găsi o justificare agresiunii pe care o pregătea, cât şi manevrele lui Stalin de izolare a României.

Intenţia agresivă a fost, de altfel, descifrată fără echivoc de Al. Cretzianu: „Grija prefăcută a d-lui Molotov şi atitudinea unor comandanţi sovietici de la graniţă, care au întrebat cu severitate pe ofiţerii români cu care au intrat în contact despre «bandele înarmate polone» de pe teritoriul român, erau simptomatice. Ele dovedeau că guvernul sovietic îşi rezervă posibilitatea de a se referi cu rea credinţă la art. 11, paragraf 5 al Convenţiunii pentru definirea agresiunii prin care era desemnat ca agresor statul care dă sprijin bandelor înarmate formate pe teritoriul său" (*apud* Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 61). Este, probabil, motivul pentru care, între 24 septembrie şi 5 octombrie, trupele române de la graniţa cu Ungaria au fost dislocate în Moldova şi în Basarabia **[6]**.

(Va urma)

Florea TIBERIAN

---

[1] Gh. Tătărăscu, *apud* Gh. Buzatu, *România cu şi fără Antonescu*, ed. cit, p. 94.
[2] Al. Cretzianu, *apud* Gh. Buzatu, *România cu şi fără Antonescu*, ed. cit., p. 58.
[3] Vezi Al. Cretzianu, prelegera ţinută în 1954 la Paris, „Politica de pace a României faţă de Uniunea Sovietică", *apud* Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 59.
[4] N. Dianu – *cf.* Al. Cretzianu, *apud* Gh. Buzatu, *op. cit.*, p. 60.
[5] Vezi Hillgruber, *op. cit.*, p. 93.
[6] *Cf.* Hillgruber, *op. cit.*, nota 36 de la p. 334.

O UŞĂ INTERZISĂ

Nu ştiu ce anume îi face pe unii scriitori români să producă, după 40 de ani, cărţi foetale: scrise ghemuit în pântecul nevrozei, într-un lichid amniotic emoţional care estompează relaţia cu realitatea, cu *plein-air*-ul. Maturitatea presupune firescul relaţiilor cu exteriorul, dominarea detaşată a vicisitudinilor şi a vicleniilor vieţii. Frângerile frunţii peste piept, poza de ghiocel degerat metafizic nu cad bine unui condei matur. Dincolo de adolescenţă, fibra interioară nu mai este elastică, ritmând de sevă, ci uscată, gata să devină scorbură, dacă e contorsionată prea tare. De aceea, după o anumită vârstă, scriitorul trebuie să interiorizeze lumea, nu să-şi tot exteriorizeze lăuntrul. Numai în adolescenţă lirismul e obiectiv. Mai târziu emoţia izbucneşte din intimitatea scriitorului nu cu sine, ca în tinereţe, ci cu realitatea, asimilată deja. Nu mai văd nici o nevoie pentru el, autorul, să-şi protejeze frageda epidermă sau delicatul albuş al ochiului cu o peliculă de răşinoasă emotivitate; ce prinde în glazura ei şi rare străluciri, dar şi praf.

Se pare însă că Gabriel Liiceanu face parte din această categorie de Wertheri copţi, redus cum e "la tentaţia vagă de a te aşeza în pat, cu genunchii la gură, pliat în tine ca înainte de a fi fost expulzat în existenţă, foetus recucerit, renăscut din valul de greaţă care te împinge încet către ţărmul pre-începutului tău". Nici o rază de soare nu pătrunde, dincolo de scândurile frazelor sale, până în inima cărţii, care e una claustrată. *Uşa interzisă* (Humanitas, 2002) ar însemna, pentru mine, uşa unei case în care nu pot să intru din stradă, sau din piaţa unei catedrale. Dar mi-ar rămâne toată lumea şi toate romanele picareşti împrejur. Pentru Gabriel Liiceanu e o uşă care-l zideşte înăuntru, într-un întuneric verzui. Care-i stinge vederea şi-i ascute auzul. În bâjbâirile lui, care amintesc de *Hruba şi pendulul* lui Poe, numai după auz se mai poate ghida.

Şi această percepere a lumii prin auz nu e lipsită de relevanţă, pentru că, structural, Gabriel Liiceanu e un calvin. Sau un anabaptist. Un moralist reformat, fără ritual, nici sărbători. Cu liturghia redusă la predică. Vizualul şi coregrafia nu mai au nici o însemnătate. Rareori, de exemplu, ne e descrisă înfăţişarea oamenilor care-i locuiesc scrisul. Ei ne sunt prezentaţi ca voci, ca discurs, şi mai puţin ca maniere. Un vag portret al lui Milan Kundera – în genul fiziognomoniilor lavateriene, adică moralizate helvetic – şi câteva tuşe prinzând grotescul lui Radu Duda nu pot deplasa centrul de greutate al cărţii; care cade pe auz şi pe discurs: vocea la telefon a Monicăi Lovinescu, vocea la telefon a lui Ştefan Liiceanu, comentariile din *off* ale lui Virgil Ierunca, scrupuloasa transcriere fonetică prin care sunt redate frazele Regelui Mihai etc.

Acest iconoclasm stilistic e susţinut de un *basso continuo* al ideilor: 1. o respingere puritan-scârbită a scriitorilor şi 2. o fenomenologie religioasă despuiată de miracol.

1. "Scriitorii şi misticii, vânzătorii specializaţi de iluzii, vor avea întotdeauna câştig în faţa filosofilor. Luciditatea nu are cotă bună pe piaţa cărţii". De ce-ar fi romanele filosofilor mai adevărate decât filosofia romancierilor? Prin ce sunt abstracţiunile lui Comte mai adevărate decât ficţiunile lui Dostoievski? Era Nietzsche mai lucid decât Henry James? Sau Spencer decât Eugčne Sue? E această poziţie a lui Gabriel Liiceanu de provenienţă pur platonică sau e o derivaţie puritană, pe atât de îndepărtată de Platon pe cât e poezia de realitate: cu două grade adică. Platon îi socotea pe poeţi nişte mincinoşi care corup sufletele tinere cu minciunile lor. De aceea trebuiau izgoniţi din cetate. Dar nici Pericles sau Socrate nu-şi aflau loc în cetatea sa. Primul era prea democrat şi al doilea prea apolitic. Unitatea cetăţii (interioare) era condiţia contopirii cu Dumnezeu. Politica era teologie. Şi literatura, politică. Puritanii considerau şi ei că poezia e o minciună. Că teatrul e imoral. Dar mai intra ceva în această repudiere a literaturii: era dispreţul omului scrobit faţă de cel murdar. Dispreţul burghezului olandez sau elveţian faţă de boem. Platon, un apropiat al chefliului Socrate, nu putea gândi aşa. Liiceanu nutreşte însă o scârbă eugenică faţă de mizerul scrib: "Mi-aduc aminte cum pe vremuri, la restaurantul Uniunii Scriitorilor, aflându-mă cu Pleşu la o masă, a venit la noi, beat-cui, Ion Băieşu, şi ne-a întrebat împleticit dacă tipi d-ăştia ca noi [...] au practicat *cunnilinctus* [...] În timp ce Pleşu se pregătea voios să-i dea detalii menite să-l liniştească în privinţa fanteziei erotice a celor care citesc mult, eu îi trăgeam lui Pleşu şuturi pe sub masă şi, uitându-mă la unghiile murdare ale lui Băieşu, făceam eforturi disperate să apăr secretele filozofilor de tagma limbută şi neruşinată a literaţilor". Mă gândesc cu groază ce s-ar fi întâmplat cu Balzac dacă ar fi fost contemporanul lui Liiceanu şi i-ar fi ieşit în cale îmbumbatului filosof ca să-i ceară un împrumut! Judecând după această scenă, nu mă mir că Pleşu e "misticul" şi Liiceanu e "filosoful". Primul e ludic şi empatic, al doilea e încorsetat în propria-i evidenţă.

Scriitorii sunt văzuţi ca nişte sofişti decăzuţi, limbuţi şi mizerabili, paraziţi ai logosului. Chiar când sunt declaraţi "eroi ai verbului", Liiceanu se comportă cu ei cum s-ar fi purtat un thesmothet athenian cu Diogene – ca un încruntat bust de filosof din marmură. Fără gesticulaţie, tot numai largi urechi şi stufoase sprâncene. Problema d-lui Liiceanu e că din filosofia domniei-sale a rămas numai stufoşenia. Cartea aceasta ni-l înfăţişează într-un interval în care filosof nu mai e şi scriitor nu se vrea. Şi nici nu poate fi considerat. Literaţii scriu mai bine şi filosofii sunt mai consistenţi decât domnia-sa: "O dezabuzare stupidă – şi totuşi explicabilă? – a pus stăpânire pe mine: majoritatea cărţilor mă plictisesc, filosofia mi-a devenit demult greu suportabilă, tonul scrierilor edificatoare mă irită. În cercetarea academică nu mai cred, eseurile mi se par futile, romancier nu am avut norocul să fiu". Majoritatea cărţilor îl plictisesc în calitate de autor sau de cititor? Ultima sa frază mi-ar da dreptul să spun că mă plictiseşte Mozart din cauză că nu ştiu să cânt la oboi!

Frustrarea auctorială şi plictiseala de cititor ale lui Gabriel Liiceanu par a-şi avea cauza într-o concepţie utilitaristă, pilduitoare a literaturii. În literatură Liiceanu vrea să se regăsească, nu să se piardă. El vrea să citească pagini scrise de oameni asemenea lui, care să-i vorbească despre el. Dacă un om extrem de egoist/egocentric – un romancier bineînţeles! –, cu care Liiceanu consideră că nu are nimic de împărţit, şi-ar scrie jurnalul: "Ei bine, dacă acest scriitor ar ţine un jurnal, în paginile lui nu s-ar regăsi nimeni. Ar fi un jurnal *sterp*. Dacă el ar mărturisi acolo o crimă făcută din gelozie sau din ură, între mine şi el s-ar întinde o punte [...]. Dar ce punte poate arunca spre mine un cadavru înălţat – de o vanitate infinită – pe un maldăr de foi? Un asemenea jurnal nu ar interesa decât psihologia literaturii şi ar fi un pseudo-jurnal". Nu, nu e adevărat. Nu ar fi un jurnal sterp. Chiar fiind jurnalul unui om sterp, lipsit de generozitate, ar putea fi interesant *ca literatură*. Numai că d-l Liiceanu, ca orice puritan, judecă esenţialist, reduce literatura la conţinut, conţinutul la morală şi morala la moralitate. Crede că literatura unui *monstrum* nu poate avea valoare estetică, ci numai de document patologic. E ca şi cum ai nega, în manieră neo-protestantă, validitatea unui sacrament din cauză că popa care l-a săvârşit era un ticălos. Din fericire, Duhul suflă unde vrea... chiar şi în literatură.

În altă parte, d-l Liiceanu mai crede că "jurnalul face *direct* ceea ce restul literaturii face printr-o galerie de măşti. Cititorul nu mai este chemat acum să intre în rezonanţă cu *personaje*, ci unicul lui sistem de referinţă, unicul lui interlocutor este autorul jurnalului, care este şi unic personaj". La acestea aş răspunde că personajul nu e *mască*. Personajul poate fi ipostază a scriitorului. Diferenţa e ca de la analogie la simbol, simbolul participând la semnificat, analogia nu. Numai un scriitor prost vehiculează măşti. Un scriitor care nu e în stare să dea viaţă. Autorul jurnalului e, poate, unic personaj, dar asta nu înseamnă că personajul respectiv, din cauză că e unicul, e dictatorial controlat şi nu are autonomia lui. Între autor şi personajul său apare un interval. Tocmai în acest interval dintre autor şi ipostaza sa încape ceea ce nu are loc în viaţa reală: perspectiva, bucuria, jocul. De aici, arta. Vieţile trăite ca o operă de artă sunt de obicei vieţi ratate, vieţi care nu bucură pe nimeni. Personajele de rataţi, în schimb, stimulează *catharsis*-ul.

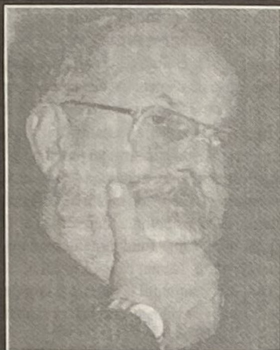
2. Scriitorii, care întrezăresc forma lucrurilor, sunt în viziunea lui Gabriel Liiceanu omologii în şarlatanie ai misticilor cărora le mijesc formele lui Dumnezeu – liturgice au ba. Şi aici apare impasul teologic pe care încerc să-l rezum în următoarele citate: "Toate religiile lumii, chiar şi cele mai pricăjite, în măsura în care presupun un «cult al morţilor», nu s-au îndoit o clipă că există un «pe urmă» şi un «dincolo» [...] Fiecare religie mare îşi are metafizica şi apoi morala ei [...] *Dar cum ajunge omul în posesia acestor vaste icoane ale lumii?* [...] Răspunsul este: prin reve-laţie. Dar cum revelaţia nu e o stare comună de conştiinţă, ci dimpotrivă una de graţie, de iluminare şi rapt, ea nu poate surveni decât în indivizi izolaţi, excepţionali şi aleşi [...] Religiile se bazează astfel pe o *oligarhie a cunoaşterii*. Nu există o stare comună a revelaţiei şi nu oricine are *rendez-vous* cu divinul [...] Accesul la Spectacolul Lumii are loc, pentru marea majoritate a oamenilor, prin delegaţie, şi ei trebuie să-l creadă pe cel răpit, sau textul revelat, *pe cuvânt*. Nimic nu este de verificat, totul trebuie crezut". Revelaţia "nu face parte din subiectivitatea *universală* a subiirie? Unde e relaţia cu istoria a lui Kant? Care e dovada că simţea realitatea? În faptul că ne-a negat accesul la ea? În plimbările făcute cu regularitate de orologiu pe străzile Kõnigsbergului? Gabriel Liiceanu nu gândeşte istoric, ci abstract. Poate-l aude pe Zeu, dar de văzut nu-l vede. Şi nu-l vede pentru că alege să nu-l vadă. Refuză Întruparea refuzând chipul lucrurilor. Forma lor: adică literatura.

Dincolo de aceste chestiuni, rămâne să ne întrebăm dacă autorul reuşeşte ceea ce şi-a propus: un jurnal de criză şi de izbăvire în acelaşi timp. Părerea mea e că ratează ieşirea din criză. Uşa care i se deschide în final e cea dintr-o frescă de la Villa Borghese: un *trompe-l'oeil* baroc, o ieşire în zid, nu o uşă adevărată. Şi asta pentru că Gabriel Liiceanu refuză să estimeze corect adevărata natură a crizei sale. Dezabuzarea sa de filosofie nu e decât o *noche oscura*. Pe golul dureros care a provocat această carte urma să se altoiască altceva, dacă Gabriel Liiceanu ar fi avut cu-rajul să călătorească întins până la capătul nopţii. Dacă ar fi uitat de filosofie, poate şi-ar fi amintit înţelepciunea. Finalul însă ne lasă să întrevedem o întoarcere la filosofia academică, un Liiceanu bucuros de futilităţile sale scolastice şi de publicarea unei noi traduceri din Heidegger. Această carte (*Uşa interzisă*) echivalează cu o întoarcere din drum. Ce e adevărat, epiderma sau viscerele? – se întreabă Gabriel Liiceanu, dând a înţelege că mai adânc – înspre suflet sau nimic – nu se poate merge.

Paginile reuşite sunt cele al căror subiect îngăduie predicatorului prilej de întunecate, uneori muşcătoare, ruminaţii: cele despre Boboc & co., gogolianul episod cu "tov. Brătucu" şi şeful de scară, iritata refutare a lui Cărtărescu în chestiunea Noica, superioarele pagini despre suita M.S. Regelui Mihai. Ar fi ieşit trei articole bune din această carte de o tristă originalitate.

Mircea PLATON

(din *Ortodoxia pe litere. Îndreptar de fundamentalism literar*, vol. în curs de apariţie la Editura Christiana din Bucureşti)

5 ANI FĂRĂ HORIA BERNEA

Pictorul **Horia Bernea** (fiul cunoscutului sociolog şi etnolog Ernest Bernea: 1905-1990) s-a născut la Bucureşti, în 1938, de Ziua Crucii (14 septembrie). Crucea i-a conformat spiritul şi arta, iar maestrul Sorin Dumitrescu avea dreptate să scrie în necrologul apărut pe 9 decembrie 2000 în pagina creştină a cotidianului *Ziua*: "Fundaţia Anastasia resimte săvîrşirea din viaţă a lui Horia Bernea ca pe o decapitare în parte a culturii spirituale româneşti: breslei pictorilor i s-a retezat prora, iar intelectualităţii credincioase – purtătorul de cuvînt".

Între 1957 şi 1959 Horia Bernea a urmat Facultatea de Matematică şi Fizică a Universităţii Bucureşti, între 1959 şi 1962 – Şcoala Tehnică de Arhitectură, iar între 1959 şi 1962 – Institutul Pedagogic (secţia Desen). A debutat public în 1965, în Cenaclul Tineretului al Uniunii Artiştilor Plastici.

A fost de timpuriu membru al grupului de la Poiana Mărului şi a lucrat în taberele de creaţie de la Văratec şi Tescani, apoi la Paris şi în sudul Franţei, iar mai recent la Roma, unde a realizat, în intervalul 1998-1999, împreună cu teologul, antropologul şi diplomatul Teodor Baconsky (pe atunci ambasador al României pe lîngă Sf. Scaun, iar actualmente secretar de Stat în Ministerul de Externe), o amplă mărturie ilustrată despre "Roma bizantină": *Roma caput mundi. Un ghid subiectiv al Cetăţii Eterne (sprijinit pe dialoguri, note, fotografii, acuarele şi desene)* – adevărată "nouă punere în scenă" a miracolului roman, prin cuminecarea culturală a două sensibilităţi răsăritene *deschise*, în care pîinea şi vinul romanităţii, dogorite de duhul tradiţiei bizantine, se transsubstanţiază în carnea şi sîngele Europei Eterne. Albumul a apărut la Editura Humanitas puţin după moartea sa, căpătînd – în ce-l priveşte pe marele artist – semnificaţia unui adevărat *testament spiritual*.

În anii '80 a devenit membru al grupului "Prolog" (alături de alţi mari plasticieni cu sensibilitate religioasă, printre care Paul Gherasim, Horia Paştina, Mihai Sîrbulescu, Constantin Flondor etc.). Între 1967 şi 1998 a avut numeroase expoziţii personale sau de grup la Bucureşti, Cluj, Paris, Glasgow, Liverpool, Budapesta, Roma. A primit Premiul pentru Pictură al U.A.P. (1970), Premiul "Stahly" la Bienala Tineretului de la Paris (1971), Premiul "Ion Andreescu" al Academiei Române (1978), Marele Premiu al U.A.P. (1983) şi alte distincţii.

În 1997, Muzeul Naţional de Artă al României – Departamentul de Artă Contemporană a editat un splendid album *Horia Bernea*, ce cuprinde şi textul său "Avantajele spirituale ale unui artist din Est", cu această sublimă şi definitorie profesiune de credinţă: *"Există un pericol în care sîntem sincroni cu Occidentul: pierderea identităţii, uitarea rădăcinilor noastre profunde... În faţa unei lumi ameninţate de descompunere, forţate să renege reperele fundamentale ale existenţei sale, artistul, omul de cultură în genere, trebuie să participe la sensul sacrificiului ce a mîntuit lumea. El trebuie «să salveze»"*.

O mare împlinire a activităţii sale de maturitate este Muzeul Ţăranului Român, unde în 1990 Andrei Pleşu (pe atunci ministru al Culturii) a avut inspiraţia să-l numească director general (în urma plecării sale, interimatul a fost nefericit încredinţat istoricului Dinu C. Giurescu, debarcat de curând, la intervenţia tardivă a Ministerului Culturii, după cîţiva ani de obtuză nevrednicie). Şi-a format acolo o echipă admirabilă (regretata Irina Nicolau, Costion Nicolescu, Marius Caraman etc.), cu care a ctitorit cel mai important aşezămînt de cultură tradiţională din România, organizat după toate exigenţele muzeisticii contemporane, dar şi cu un plus de har inimitabil, pe care nimeni şi nimic nu-l va putea probabil substitui.

În 1994, lui Horia Bernea i s-a decernat, de către Fundaţia Culturală Română, Premiul pentru contribuţia adusă la recuperarea tradiţiilor spirituale ale civilizaţiei ţărăneşti, la care se adaugă Marele Premiu "George Apostu". În fine, în 1996 muzeul bucureştean a fost răsplătit cu înalta distincţie *"European Museum of the Year"*. Rămîne de sperat că noua conducere a M. Ţ. R. va avea priceperea, vrednicia şi sprijinul oficial cu care să ducă mai departe linia trasată de Horia Bernea şi bine însuşită de colaboratorii săi apropiaţi.

Horia Bernea s-a săvîrşit din viaţă la Paris, în seara zilei de 4 decembrie 2000, după ce suferise o dificilă intervenţie chirurgicală pe cord deschis (ani de zile amînată, cu o sumbră presimţire). A fost adus în ţară şi înmormîntat la Biserica Mavrogheni, chiar în coasta Muzeului Ţăranului Român, pe 9 decembrie. La prohodire, înconjurînd-o cu toată dragostea creştinească pe nemîngîiata sa văduvă, distinsa doamnă Margareta Bernea, au participat numeroşi ierarhi ai B.O.R., în frunte cu Părintele Patriarh Teoctist şi cu Arhiepiscopul Bartolomeu Valeriu Anania (care a ţinut atunci o memorabilă cuvîntare). Plecarea lui Horia Bernea a adunat la un loc mai toată elita autentică a României (teologi, artişti, cărturari, jurnalişti iluştri, oameni politici de dreapta etc.), care, din păcate, nu se mai suprapune decît în mică măsură cu VIP-urile zilei, iar printre purtătorii sicriului s-au aflat un Andrei Pleşu şi un Horia-Roman Patapievici.

Aceşti din urmă **5 ani fără Horia Bernea** au fost o cruce grea a culturii ortodoxe româneşti, iar răscumpărarea acestei lipse nu poate fi decît neuitarea noastră uceniceşte lucrătoare. Oameni ca Horia Bernea, cu cît mai de neînlocuit sînt, cu atît s-ar cădea să fie mai de neuitat. *(V. A. M.)*

5 ANI FĂRĂ IOAN ALEXANDRU

Născut chiar în ziua de Crăciun, poetul **Ioan Alexandru** ar fi împlinit luna aceasta 64 de ani. Dumnezeu a vrut însă ca poetul "să se adauge la neamul său" încă din toamna lui 2000, după 6 ani de slăbiciune şi suferinţă trupească, pe care a ştiut să le îndure în chip creştinesc, mărturisindu-L pe Hristos pînă în clipa din urmă.

Scurta lui viaţă a fost ardere-de-tot pe altarul credinţei şi limbii strămoşeşti. Şi-a făcut studiile medii şi superioare la Cluj şi Bucureşti, iar în 1968 a devenit asistent la Facultatea de Limba şi Literatura Română a Universităţii bucureştene. Bursier în Germania (1968-1972), în scurta perioadă a "destinderii" ceauşiste, a studiat cu Heidegger, atrăgîndu-şi simpatia şi aprecierea marelui filosof. A debutat editorial cu volumul de versuri *Cum să vă spun?* (1964), dovedindu-se apoi de o prolificitate poate inegală, dar nu mai puţin impresionantă (poezie, traduceri, studii, eseuri): *Viaţa deocamdată* (1965), *Infernul discutabil* (1967), *Vămile pustiei* (1969), *Imnele bucuriei* (1973), *Patria la Pindar şi Eminescu* (teză de doctorat, 1973), traducerea *Odelor* lui Pindar (3 vols., 1974-1977), *Imnele Transilvaniei* (1976), traducerea comentată a *Cîntării Cîntărilor* (1977), *Imnele Moldovei* (1980), *Imnele Ţării Româneşti* (1981), antologia *Pămînt transfigurat* (1982), *Imnele iubirii* (1983), *Imnele Putnei* (1985), *Imnele Maramureşului* (1988) etc. După 1989, a desfăşurat o efervescentă activitate politică anticomunistă, făcînd să răsune în Parlamentul României dojana iubitoare a Verbului dumnezeiesc şi bătînd acolo Crucea – care îl străjuieşte şi astăzi.

Ioan Alexandru a fost cel mai de seamă poet creştin din istoria postbelică a literaturii române. Cu el pare a se fi încheiat, în apoteoza "luminii line", şirul marilor poeţi tradiţionalişti ai Ardealului. Înfruntînd – cînd senin, cînd viforos – suspiciunile mai vechi sau mai noi, el a urcat patetic Golgota acestui veac, alternînd diatriba proorocească a Bibliei cu maiestatea sublimă a imnicii bizantine, "nebun" întru Hristos şi întru Neamul lui răstignit la porţile Răsăritului. "Sărac cu duhul" în sensul pur al Evangheliei, el a fost, în acest tîrziu de lume, "glasul care strigă în pustie", *logos*-ul apocaliptic al "pămîntului transfigurat".

Cine nu s-a simţit mai sărac în aceşti **5 ani fără Ioan Alexandru**, acela n-a înţeles nimic din pariul cultural al creştinului cu lumea în care trăim. Dumnezeu să-l odihnească şi să ne facă vrednici de memoria lui. *(V. A. M.)*

Lumină lină ● Ioan Alexandru

Lumină lină lini lumini
Răsar din codri mari de crini
Lumină lină cuib de ceară
Scorburi cu miere milenară
De dincolo de lumi venind
Şi niciodată poposind
Un răsărit ce nu se mai termină
Lină lumină din lumină lină

Cine te-aşteaptă te iubeşte
Iubindu-te nădăjduieşte
Că într-o zi lumină lină
Vei răsări la noi deplină
Cine primeşte să te creadă
Trei oameni vor veni să-l vadă

Lumină lină lini lumini
Răsari din codri mari de crini
I-atîta noapte şi uitare
Şi lumile-au pierit din zare
Au mai rămas din veghea lor
Luminile luminilor

Lumină lină lini lumini
Înstrăinîndu-i pe străini
Lumină lină nuntă leac
Tămăduind veac după veac
Cel întristat şi sărăcit
Cel plîns şi cel nedreptăţit
Şi pelerinul însetat
În vatra ta au înnoptat
Lumină lină leac divin
Încununîndu-l pe străin
Deasupra stinsului pămînt
Lumină lină – Logos sfînt

Ioan Alexandru ● Lumină lină

PĂRINTELE CALCIU LA 80 DE ANI

În toamna aceasta, **Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa** (n. 23 noiembrie 1925 la Mahmudia, Tulcea) a împlinit **80 de ani**. Se amuză spunând că, în urma operațiilor succesive prin care i s-au introdus mai multe inele ("belciuge") pe arterele coronariene, se simte astăzi un octogenar... "câștigat la belciuge" ("Am rezistat atâția ani fiindcă am o inimă extrem de sănătoasă și un organism care a creat numeroase artere secundare [...]. Dr. Dangas mi-a arătat filmul cu creațiile de artere secundare și spunea că rareori a văzut un asemenea fenomen de auto-apărare a corpului. I-am spus că aceasta este slava lui Dumnezeu, Care Și-a arătat mila Sa spre un preot nevrednic, și el a recunoscut că numai Dumnezeu poate face astfel de minuni..."). *Punctele cardinale* continuă să aibă în sfinția-sa nu doar un corespondent constant, ci și un neobosit îndrumător și sprijinitor, iar bucuria de a-l vedea și față către față, o dată sau de două ori pe an, este întotdeauna o sărbătoare a inimilor noastre, cu atât mai mult cu cât îl regăsim an de an cu aceeași îndărătnică tinerețe în cuvinte, în gesturi și în priviri, dincolo de toate încercările vârstei și ale veacului (nici mici, nici puține). În conștiința creștină românească, Părintele Calciu rămâne o legendă vie, iar istoria luptei anticomuniste are în sfinția-sa un reper esențial.

Într-o epocă în care Biserica Ortodoxă Română părea biruită de vremuri și dispusă la orice compromis cu regimul politic ateu și materialist, un profesor de Seminar, preoțit de puțină vreme, după ce făcuse experiențele cele mai radicale ale opresiunii comuniste (16 de ani de închisoare politică!), îndrăznea, în inima Bucureștiului, să ridice Crucea și să înfrunte aproape de unul singur atât demența destructivă a puterii, cât și lașitatea unora dintre superiorii săi eclezíastici. Supus mai întâi șicanelor curente, urmăririi, amenințărilor și calomniilor, a fost din nou arestat la 10 mai 1979, judecat (?!) și condamnat la 10 ani de închisoare, sub niște capete de acuzare ridicole și fictive. Condamnarea sa abuzivă a stârnit în epocă un val de reacții în străinătate, iar până la urmă, din cei 10 ani de condamnare (comutați ulterior la 7 și jumătate), avea să execute numai 5. Eliberat în 1984 (20 aprilie), este nevoit să părăsească țara, stabilindu-se cu familia în Statele Unite (unde trăiește până astăzi, având-și de mai mulți ani parohia lângă Washington D. C.).

curentă, a apărat interesele românilor oprimați în fața multor foruri internaționale, a fost o prezență centrală la mai toate reuniunile importante ale "diasporei" românești (este până astăzi președintele de onoare al *Romfest*-ului), a înlesnit numeroase contacte și ajutoare umanitare (mai ales imediat după evenimentele din decembrie '89), a publicat volumul *Christ Is Calling You. A Course In Catacomb Pastorship* (St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina/California, 1997), a scris constant în presa Exilului (mai ales în recent dispărutul *Cuvânt românesc*, iar mai recent în propriul buletin parohial), dar și în unele publicații postdecembriste din țară (*Puncte cardinale*, pagina creștină săptămânală a cotidianului *Ziua, Rost, Lumea credinței* etc.), mereu cu același patos misionar și mărturisitor, pe care anii n-au reușit să i-l istovească. Un rol important a jucat, desigur, și apariția *acasă* a celor patru cărți ale sale: *Șapte cuvinte către tineri* (Ed. Anastasia, București, 1996), *Rugăciune și lumină mistică. Eseuri și meditații religioase* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1998), *"Războiul întru Cuvânt". Cuvintele către tineri și alte mărturii* (Ed. Nemira, București, 2001) și *Homo americanus. O radiografie ortodoxă* (Ed. Christiana, București, 2002), la care se adaugă și micul volum *Occidentali convertiți la Ortodoxie. Șase ipostaze mărturisitoare* (Ed. Christiana, București, 2002), ce i se datorează în mare măsură.

Chiar dacă mai este încă mult de făcut în acest sens, părintele s-a străduit enorm și a realizat pași esențiali în direcția împăcării vechiului Exil cu Biserica Ortodoxă din țară (unic temei posibil, dincolo de toate conjuncturile, al unei reale și durabile reunificări moral-spirituale a românilor de dincolo și de dincoace de hotare). Astfel, celor porniți orbește împotriva Bisericii naționale li se oferă sugestia de a medita la această atitudine a unui om care a făcut în total 21 de ani de temniță sub comuniști, care cunoaște ca nimeni altul *și* virtuțile *și* slăbiciunile instituției bisericești, dar care nu poate ignora faptul că vremurile s-au schimbat, că *iertarea* (care nu se confundă nicidecum cu uitarea iresponsabilă!) este principala dimensiune a unei atitudini creștine în fața lumii, că, în fine, Ortodoxia de două ori milenară este o valoare nenegociabilă, a cărei maiestate mistică depășește trecătoarele noastre nedesăvârșiri omenești.

La mulți ani, iubite Părinte!

(R. C.)

De la Părintele Calciu citire...

SCRISOARE CĂTRE UN PREOT TÂNĂR

Iubitul meu frate întru Hristos,

Iartă-mă pentru întârziere. Ca de obicei, înainte de marile praznice, sunt multe de ispășit și multe de cărat. Pentru un preot tânăr este mai lesne. Pentru unul bătrân ca mine nu este deloc ușor. Cum bătrânețea aduce cu sine și atâtea neputințe sau dureri, este din an în an mai greu. Așa că mă vei ierta, căci multă nevoie am de iertare de la oameni și, mai ales, de la Dumnezeu.

Înțeleg că ai avut nevoie de un fel de confesiune, nu o spovedanie, și duhovnicul te-a sfătuit să vii la mine. Bine ai făcut. În felul acesta nu s-a creat între noi nici un fel de obligație preoțească. Te-am citit de 2-3 ori, ca să înțeleg mai bine, ca să văd unde este trufia și unde este adevărul.

Ai performanțe foarte frumoase, frate părinte, dar îți lipsește, pe cât mi se pare mie, un lucru: un dram de umilință. Prea apari desăvârșit în toate și prea ai în toate dreptate. Nu vorbesc de niște păcate, acelea le spui duhovnicului (nu eu sunt acela), ci de niște neputințe care măcar ți-au stat în calea perfecțiunii. Eu sunt puțin mai greu de cap (vorba prietenului meu de închisoare, Marcel Petrișor: «Am prezență de spirit, dar îmi vine târziu»). Cu înceata mea judecată, am văzut că numai ceilalți au greșeli, frăția ta nu, ceea ce te îndrituiește să fii mereu un revoltat.

Pe urmă, mai ai o slăbiciune (era să spun păcat, dar nu-ți sunt duhovnic): generalizezi greșit. Mereu vorbești de simonismul Arhiepiscopiei, de necinstea Arhiepiscopiei. Arhiepiscopia este o instituție, iar dacă cineva o reprezintă, acela este ierarhul. Ceilalți sunt funcționari, mai buni sau mai corupți, dar ei nu reprezintă Arhiepiscopia, după cum preoții răi nu reprezintă Ortodoxia, așa cum argumentează sectanții.

Mie îmi plac luptătorii pentru dreptate, am fost și eu printre ei, de cele mai multe ori în coada lor, dar nu am strigat niciodată: «Jos episcopul cutare!», că nu eu l-am pus acolo, ci Duhul Sfânt ; și nu mie îmi va da socoteală, care am eu însumi de dat socoteală pentru atâtea lucruri rele pe care le-am făcut în viața mea, ci lui Dumnezeu.

Și ca să nu apar ca un lăudăros înaintea frăției tale (deși am fost de nenumărate ori, dar nu în cazul de față), te rog să citești, din cele ***Șapte cuvinte către tineri****, cuvântul adăugat, scris imediat după Paști și pe care nu am mai reușit să-l rostesc, căci am fost scos din școală și biserică. Iată ce spuneam acolo despre ierarhie: «Rămânem strâns uniți în jurul ierarhiei și al ierarhilor noștri, căci o biserică fără ierarhie este ca un organism fără schelet tare». Aici închei citatul și ceea ce adaug este de la mine pentru frăția ta: este adevărat că uneori te dor unele oase ale scheletului – și te dor foarte tare. Unele oase le poți elimina și poți continua să stai vertical. Dar dacă le elimini pe toate, cu siguranță vei deveni un vierme sau un gândac (ca în Kafka).*

Ești un om tare, tânărul meu frate întru preoție. Teme-te de propria-ți tărie! În închisoare era un țăran ardelean, credincios, dar dur, și care ne spunea din când în când, ca pe un fel de refren: «Eu, fra'ilor, numai de tăria mea mă tem, că sunt un om foarte tare și asta mă poate duce la prăpădenie !"...

Cu iertare, părinte dragă, nu te mânia pe mine. Te rog să-mi mai scrii.

(Nota Redacției: Acest text datează din anul 2003 și a fost reprodus și în magazinul ilustrat *Lumea credinței*. «Preotul tânăr» poate fi oricare dintre noi, cei prea mulțumiți de sine și prea degrabă înclinați să-i judecăm pe alții, de la opincă până la vlădică...)

O EVOCARE A PĂRINTELUI MIRON MIHĂILESCU (1914-1998)

Demult mă mistuie dorul de a retrăi în atmosfera creată de Părintele Miron, deși pot s-o regăsesc, cât de cât, dacă îmi las inima deschisă spre persoana și cuvintele Sfinției Sale. Numai că mi-e teamă să scriu despre cel ce-mi mulțumea, după spovedanie, că i-am lăsat inima să mi-o lucreze; parcă nu îndrăznesc să mă exprim, ca nu cumva să micșorez intensitatea simțirii acelei inimi mari a Părintelui, simțire în care voia să ne cuprindă pe toți…

În copilărie și adolescență, și în primii ani ai tinereții, nu-mi găseam pacea nicicum. Căutam iubirea în mine și în ceilalți. Plângeam prin cântec și poezie, rătăceam, cădeam, mă ridicam. În jurnalele mele se păstrează o parte din zbuciumul, din pulsul acelor clipe în care mă simțeam singură într-o mare de oameni. Eram deja în anul IV la Teologie, dar nu-mi aflasem locul cu adevărat. Iubeam oamenii – erau mulți în jurul meu – cu care puteam comunica, dar sufletul meu ardea după o iubire deplină. Am încercat să ating cu flacăra iubirii mele inima unui coleg pe fața căruia mi se părea că văd ceva nepământesc; tânjeam după un om „ceresc" prin chipul căruia să-L am pe Hristos mai aproape. Gândind la un moment dat că poate caut himere, că poate visez eu prea mult, am început să cred că nici nu există un astfel de om; oamenii sunt cu neputințele lor, Dumnezeu e undeva Sus, nu putem să-L vedem prin cineva.

Mergeam des la Mânăstirea Bistrița – Vâlcea, la Sf. Grigorie Decapolitul. Numai lângă sfintele moaște mi se umplea golul ce-l purtam cu mine dintotdeauna. Stăteam ore în șir lângă Sfântul, deja știau colegii de faptul acesta și unii mă întrebau dacă nu cumva rămân la mânăstire. Au venit mulți dintre ei acolo, să vadă unde am eu chemarea să merg atât de des, iar maicile se bucurau și-mi spuneau să-i chem pe toți studenții teologi să-l cunoască pe Sf. Grigorie.

De Crăciun, în 1997, am mers la Bistrița împreună cu doi colegi: Aurora și Ionuț. Ne-am rugat în peșteră câteva ore... Maica Ecaterina, care s-a rugat împreună cu noi trei în peșteră în acea noapte și care știa cât am căutat în oameni pe Dumnezeu, a zis: „Uite aici pe Ionuț, nu sunteți prieteni?". Nici nu mă gândeam, dar totuși a doua zi am stat mai mult de vorbă și ne-am împrietenit, descoperind un ideal comun. Discutând mai amănunțit, mi-am dat seama, cu timpul, că și el are nevoie de un om „ceresc". Și căutam amândoi în primul rând un duhovnic care să ne limpezească. Căutam întâi pe Dumnezeu, și apoi omul.

Un coleg din anul I, Cristian, cu care vorbeam foarte multe lucruri, care a fost și la Bistrița cu mine, mi-a spus într-o zi în sala de lectură: „Cunosc eu un părinte la Ocna Sibiului, Părintele Miron, un părinte în vârstă, blând, frumos, care vorbește numai despre iubire. Cred că acolo ar trebui să mergeți voi". Și în următoarea Duminică am mers, într-un grup mai mare. Părintele Miron, văzând că ne ținem de Sfinția-Sa, când ne-a privit pe noi doi separate, parcă s-a tulburat puțin, spunând către doamna Laura Vasiu – care ne încurajase să-l solicităm – că nu mai e timp (în sensul că zilele lui sunt pe sfârșite) și nu știe cât se va mai putea ocupa de noi. Dar ne-a primit cu toată dragostea și nici noi nu l-am mai lăsat de atunci. Îl căutam nu numai Duminica, ci ori de câte ori ne era dor să-l ascultăm vorbind. Vorbea de Domnul Hristos așa cum nimeni nu ne mai vorbise vreodată. Numele „Hristos" îi era permanent pe buze și ne-a învățat și pe noi să ne gândim la El, cu fiecare bătaie de inimă. Să fim „ochi în ochi cu Cel ce ni i-a dat". În sfârșit, după lungi căutări, găsisem omul care să ni-L descopere pe Dumnezeu și iubirea pe care, poate, niciodată n-am fi putut s-o cunoaștem în realitatea și frumusețea ei dumnezeiască.

M-a cucerit felul în care-mi rostea adesea numele, parcă strigându-mă, parcă amintindu-mi de semnificația numelui pe care-l port: „Cristina... Cristina... Cristina!" – repeta de mai multe ori. În paralel, făcea referire la felul în care a rostit Mântuitorul: „Maria!", când, după Înviere, Maria Magdalena s-a dus la mormânt și nu L-a recunoscut pe El decât după ce a strigat-o. Datorită Părintelui Miron mi-am îndrăgit numele. Dânsul mi-a atras atenția că vine de la numele lui Hristos și m-a îndemnat să mă ridic la înălțimea acestui minunat nume. „Cristina... ești botezată cu numele Lui, Cristina... o lumină aparte". Atât de mult a iubit Părintele pe Hristos, și toate numele în legătură cu El, încât îndrăznesc să cred că nu întâmplător și cartea i-a apărut la Editura Christiana*...

Dar trebuie să subliniez că fiecare se simțea cel mai iubit. Iubirea sa dumnezeiască nu lăsa vreun gol, vreo scădere în sufletul celor mulți care-l priveau deodată. Fiecare suflet se simțea privit în mod special și iubit deplin. Greu de explicat cum fiecare în parte se simțea *el* cel mai iubit.

După spovedanie, mă invita la a face „schimb de inimă" cu Hristos. „Să înlocuim inima noastră omenească cu cea dumnezeiască". Și, cum eu mă arătam nedumerită, îmi spunea: „Bucură-te!". Îmi vorbea despre iubirea lui Dumnezeu și despre cum poate iubi un om care a primit inima Lui în locul inimii sale: „Te iubesc total, integral, așa cum cred că te iubește Hristos". Aceasta era iubirea după care însetasem de mic copil. Acum știu că m-a iubit cineva cu inima lui Hristos. Simțeam și eu că-l iubesc pe acest om, într-un fel anume, și îmi propusesem să îi spun în fiecare zi că-l iubesc, chiar și la telefon – dacă nu-l vedeam în acea zi. Chiar m-a întrebat o dată, când eu îi repetam că-l iubesc: „Cum mă iubești tu pe mine, așa cum mă vezi, un om bătrân, cu poverile pe care le am…?". Știa Sfinția-Sa mai bine de ce îl iubeam; harul dumnezeiesc dintr-însul și de aceea aproape de fiecare dată plângeam cuprinsă de o sfântă emoție, de bucurie, inundată de iubire.

Odată l-am sunat, fiind supărată pe starea de nehotărâre a unui suflet. „Lasă-l, mi-a zis, lasă asta acum, gândește-te la Cel Care-l are și pe el ca și pe tine". Și a început să-mi înalțe mintea cu ceea ce ne-a lăsat Dumnezeu scris în Sf. Scriptură: „Eu și Tatăl vreau să-Mi fac locaș în voi…".

Altă dată am sunat cu gândul să-i spun un vers de Nichita Stănescu: „Ce bine că ești, ce mirare că sunt". Dar mi-a luat-o înainte, spunându-mi el mie: „Ce bine că ești!". Am rămas fără cuvinte câteva secunde. „Părinte, eu aveam de gând în momentul acesta să vă spun versul!". Și i l-am spus întreg, apoi am adăugat și „ce minune că ești!". Părintele a repetat: „Ce bine că ești!".

De multe ori, când eram necăjită, îl sunam și mă întărea prin cuvintele Mântuitorului sau ale unor poezii. Într-o seară tristă, mi-a recitat la telefon niște versuri cu răsăritul de soare, ajungând să vorbească de Hristos, Care este în cerul inimii noastre. Părintele era și poet.

Promisesem că vin la Ocna să-mi „încarc bateriile duhovnicești", dar n-am mai ajuns în acea zi. Am zis că merg după examen. Într-o după-amiază trebuia să ajung la o prietenă în Tălmaciu, dar mai mult spre Ocna mă trăgea inima. Ajungând în gară, am văzut trenurile pentru ambele destinații. De obicei îl anunțam însă pe Părintele atunci când voiam să-l vizitez. Se ducea acum o mare luptă în mine, dar inima a ales: m-am dus la Părintele așa, neanunțată. L-am găsit foarte trist de data asta, dezamăgit, gânditor. I-am spus: „Părinte, *aș fi vrut* să vin atunci când v-am promis la telefon, dar a intervenit ceva la școală, iar acum am ajuns așa, pe nepregătite… și i am povestit întreaga întâmplare cu cele două trenuri. „De ce spuneți toți «*aș fi vrut*» și «*aș fi venit*»? **Când *vrei* să faci ceva, nu te oprește nimic**".

Într-adevăr, era singur în acele momente, numai el și Dumnezeu. Se gândea la toți oamenii care-i cereau sfatul, la noi toți care veneam să ne hrănim cu viața pe care ne-o dădea el de la Hristos cel viu. Își punea problema angajării noastre în a-L urma cu adevărat, se frământa, ardea ca o flacără nestinsă; se simțea cum își punea inima pentru fiecare, cum ne urmărea pe toți cu iubire și îngrijorare. Îmi spunea cu cât consum sufletesc a adunat de-a lungul vieții toată frumusețea, pentru a o da la iveală omului, așa încât să simtă toți „flacăra" pentru binele veșnic. Atunci, Dumnezeu a rânduit să-mi treacă prin minte ideea unui verset scripturistic, spre bucuria Părintelui: „Nici unul dintre cei pe care Mi i-ai dat nu va pieri" (*In* 17, 12). A tresărit, strigând: „Mai spune o dată!". De multe ori îmi veneau în minte cuvinte potrivite cu situația respectivă, și Părintele le primea ca pe un răspuns, ca pe un semn de la Dumnezeu. „Iar ai zis una!" – și mă punea să repet, chiar și de mai multe ori. Așa le vorbește Dumnezeu oamenilor care L strigă neîncetat. Îi mulțumesc că a lucrat și prin gura mea, chiar dacă eu nu eram la o măsură potrivită…

Am rămas lângă Părintele mai mult în acea zi; parcă se mai înseninase. Mă lua de mână, mă strângea la piept cu îmbrățișarea lui Hristos, mă cuprindea, mă săruta pe frunte, pe un obraz și pe altul, parcă în semnul crucii, și spunea: „Ca pe copilul pe care-l ții în brațe!". Sau mă lua pe genunchi, precum un bunicuț: „Spune-mi, ce ai de lipsă?". Și dacă mă plângeam de ceva, îmi înălța mintea deasupra acelor lucruri: „Știi de ce să te prinzi: de taina lui Hristos. Și atunci nu mai e nimic de lipsă". Încetase de a mai fi trist. Înainte să plec a surâs, zicând: „Acum pot să spun că ziua e împlinită". Acea zi ar fi rămas neîmplinită pentru Părintele dacă nu-l căuta nici unul dintre cei pe care Dumnezeu i-i încredințase.

Tot legat de tema „împlinire – neîmplinire", aș vrea să mai adaug ceva. Cuvintele care mi-au rămas în minte după prima întâlnire cu Părintele au fost: „Hristos a înviat!". La următoarea întâlnire, de cum l-am văzut, i-am adresat aceste cuvinte, fără să conștientizez pe moment adevăratul lor sens și cât de mult însemnau pentru el. M-a privit doar lung atunci și a răspuns: „Adevărat a înviat!". A deschis subiectul altă dată: „Mi-ai spus *Hristos a înviat!*, dar tu știi ce ai spus? Poate ai spus doar așa, fiindcă m-ai auzit pe mine, dar eu am luat-o în serios; e o provocare, o alarmă; știi ce responsabilitate am eu pentru asta, că mi-ai spus mie *Hristos a înviat!*?". Aceasta se întâmpla la sfârșitul lunii ianuarie 1998. Până aproape de Paști am încercat să pătrundem cât mai adânc în miezul acestor cuvinte, eu și prietenul meu, împreună cu ceilalți prieteni ai Părintelui și ai noștri. Simțeam nevoia să spun tuturor colegilor și cunoscuților despre această taină a lui Hristos, Care e viu în noi și către Care suntem datori să ne ridicăm mintea și inima în fiecare dimineață când ne trezim din somn, și să-L rugăm să fie cu noi în ziua care începe.

Și mi-a venit ideea să-i spun Părintelui că mi-aș dori să fiu și eu lângă Sfinția-Sa în dimineața Învierii. Nu era sigur că va rămâne în localitate, dar s-a bucurat și mi-a dat speranța că va fi cu noi: „Cum să nu fiu de Înviere cu cea care mi-a spus *Hristos a înviat!*?". Dar, ca să nu supărăm niște oameni mai dificili, am răspuns invitației lor de a merge la Mănăstirea Sâmbăta. I-am spus Părintelui, iar Sfinția-Sa m-a liniștit: „Suntem împreună indiferent de timp și loc". M-a cuprins însă la scurt timp remușcarea, dându-mi seama cât de ușor am putut renunța la omul-înger care mi l-a descoperit pe Hristos înviat încă înainte de Ziua Învierii.

Cum am ajuns la Sibiu, l-am sunat pe Părintele Miron. Am încercat să-i explic cum am avut în inimă o bucurie dinspre Sfinția-Sa, cum i-am simțit duhul, cum aș fi vrut să fiu cu Sfinția-Sa nu numai în gând. „Și totuși n-ai fost". Numai atât mi-a spus Părintele, blând, delicat. Dar în acel moment i-am simțit așteptarea. M-am limpezit. Părintele Miron a vrut lângă el, în chip real, pe cea care-i tot spunea în fiecare zi că-l iubește. Am înțeles ce puțin iubesc; și nu-mi mai puteam opri lacrimile. Propriile-mi remușcări m-au dus cu gândul la ce remușcări dureroase trebuie să fi simțit și Apostolul Petru atunci când se lepădase pentru câteva clipe de Mântuitorul, neffiind atent la cuvântul dat. Pentru că nu mi-am revenit din

☛

* Principalele predici și convorbiri rămase de la Părintele Miron Mihăilescu (transcrise de pe bandă de d-na Laura Vasiu) au fost editate în 2004 și 2005 la Editura Christiana din București (ediție îngrijită de d-na Gabriela Moldoveanu), în două volume succesive: *Iubind ca Dumnezeu. Liturghii după Liturghii cu Părintele Miron Mihăilescu* și *Vorbește Dumnezeu* (acesta din urmă lansat chiar la Târgul Național de Carte și Revistă Religioasă de la Sibiu, la jumătatea lunii octombrie a. c.). *[Nota Red.]*

această cutremurare, am dat din nou telefon, și numai după ce l am ascultat vorbind aproape o oră m-am liniștit. „Fii atentă cum vorbim noi acum. Numai noi suntem la un capăt și celălalt al firului; noi suntem, iar dincolo e nesfârșitul... Este El" – și a continuat cu versetul: „Ei nu sunt din lume, precum nici Eu nu sunt din lume" (*In* 17, 16). Noi suntem în Dumnezeu cum e și Hristos, devenim dumnezeiești; conectați în dragostea lui Hristos, nu mai aparținem aici acestei lumi, ci lui Dumnezeu. Iar „Hristos a înviat!" însemna pentru Părintele învierea lui Hristos în ființa noastră, încă din fiecare dimineață, de cum ne trezim din somn. Suntem vii pentru că El e în noi Viața adevărată. Suntem vii dacă rămânem în legătura inimii cu

Izvorul vieții. Să-l facem loc lui Dumnezeu în noi: „Doamne, vino cu mine să facem împreună lucrurile minunate pe care m-am gândit să le fac azi!", obișnuia să spună deseori Părintele; iar alteori mărturisea: „Așa sunt viu dimineața. Viu, real, și ziua începe cu El, și rămâne adevărată, dacă o trăim cu Dumnezeu".

A fost într-adevăr o minune tot ce s-a petrecut cu mine legat de Părintele Miron. Știu că așa dorește Dumnezeu, să ne iubim toți, curat, în Duhul Lui, cu inima și iubirea Lui, așa cum o făcea Părintele: „Te iubesc cu tot ce sunt, cu tot ce-am adunat, cu toți la un loc!". Prin această iubire am cunoscut în sfârșit absolutul pe care îl căutam de când m-am născut – sau chiar dinainte să mă nasc. În modul acesta, „perfect", „total", „integral", „adevărat", „unic", „tainic" – cuvinte frecvent folosite de Părintele – de a iubi, văd eu jertfelnicia. Când a spus Părintele: „Uită-te în ochii mei!", am văzut pe viu icoana în care plânge Mântuitorul. În ochii Mântuitorului îmi spusese de fapt să mă uit în toată clipa.

În sfârșit, am primit răspuns frământărilor din anul al II-lea de facultate, când încercam să văd ceva deosebit în acel coleg care parcă mă apropia de Dumnezeu. Am înțeles că pe fiecare om trebuie să-l privim cu ochii Lui, să-l iubim cu inima Lui, „să ne facem inima o minune", cum ne îndemna Părintele în după-amiezele în care stăteam toți la sfat. Prin el simțeam minunea că suntem toți împreună, iar sensul șederii la masă era *sfatul*, și nu mâncarea.

În general mergeam la Ocna cu prietenul meu dăruit de Sf. Grigorie, iar darul nostru comun a fost marele prieten – Părintele nostru Miron. Cu cât drag ne unea mâinile, ne încuraja, ne mângâia! „Ce frumoși sunteți, ce frumoși sunteți!". Cred că se gândea că așa ne vede Dumnezeu. La ultimele întâlniri, am simțit atât eu cât și prietenul meu că Părintele ne apropia altfel mâinile, capetele, parcă dorind să ne cunune. Și, cu o voce mai puțin omenească, striga: „Sunteți ai mei, sunteți ai mei!".

Depusesem actele pentru căsătorie și convenisem să ne cununăm la Ocna, dar eu eram legată și de capela Facultății de Teologie. I-am spus deci Părintelui că mi-ar plăcea să vină acolo, să ne cunune. Dar a rămas totuși să venim noi la Ocna. Deja știam că vom pleca în comuna Șușca. Mie îmi era teamă, mai ales că întâlnisem multe obstacole și făceam pași înapoi. Ce mult a cântărit atunci proorocirea Părintelui Miron: „Nimeni nu te va iubi mai mult ca Ionuț!". Iar lui i-a spus: „Mama, iubindu-te, o va iubi pe cea pe care o iubești tu".

Era bucuros că vom merge la parohie. Ne spunea cât de mult și-ar dori să vadă cum o să fim noi acolo, ce-o să facem... „Dar nu cred c-o să mai văd asta. Nu, n-o să ajung să văd" – spunea. Eu îl întrebam mirată de ce. Nu-mi trecea prin gând că sfârșitul vieții sale pământești era așa aproape, căci altfel aș fi rămas să petrec lângă Părintele până la ultima sa suflare. Nu-mi imaginam că va veni o zi în care nu-l voi mai avea în fața mea vorbind. După ce n-a mai fost printre noi, am deslușit multe lucruri pe care nu le luasem în serios la timpul potrivit. N-am știut, de exemplu, de ce dintr-odată ne-a spus că nu mai putem face cununia la Ocna, că trebuie să vorbim cu preoții de la capela Facultății. Și când l-am întrebat dacă vine și Sfinția-Sa, a dat de înțeles că nu. Își cunoștea deja sfârșitul – dar cine să-și dea seama? Tot încerca să ne convingă că nu mai avea importanță dacă va fi atunci cu noi, importantă fusese lucrarea Sa până atunci, ceremonia fiind nu-mai faptul împlinit, rodul lucrării Sale. Și iarăși mă încuraja, văzând cum căutam încă răspunsuri la diferite întrebări: „Când ți se va părea foarte greu, sau că ceva e chiar imposibil, să vii la mine", și privirea Sa ațintită asupră-mi părea că e din altă lume. Am înțeles abia mai târziu ce voia să spună: venind cu gândul la cel care-L striga continuu pe Hristos, voi intra de fapt în legătură cu El primind, în mod garantat, răspuns.

Ne îndemna pe toți să-L căutăm pe Hristos înlăuntrul nostru. A pomenit și de luptă, de cruce, de faptul că trebuie să pornim înarmați la drum. Ne repeta foarte des versetul „Eu Mă sfințesc pe Mine Însumi, ca și ei să fie sfințiți în adevăr" (*In* 17,19). Să ne sfințim – printr-o iubire ca a Domnului Hristos – ca prin noi să se sfințească și oamenii din imediata noastră apropiere. Să ne sfințim împreună cu El – raportul dintre om și Hristos.

În ultima Duminică petrecută împreună, Părintele n-a mai vrut să mănânce cu noi la masă, ca de obicei. Rețin ochii aceia mari, albaștri, fixați intens asupra mea, privindu-mă fără cuvinte, străvăzând parcă ceva de dincolo de lume. Ce va fi fost în sufletul omului care-și trăia ultimele zile, ce simțea el oare când ne privea și ne vedea pe fiecare preocupat cu măruntișurile obișnuite, cu banalitățile de care ne împotmolim zi de zi?... Țin minte că în acea Duminică am plâns tot timpul cât am stat la Părintele Miron. Nu era un plâns de durere, de disperare, ci de emoție, de trăire cu cea mai mare intensitate a iubirii. Zilele următoare am trecut pe la Mănăstirea Bistrița, am vrut să mai vorbesc și cu Sf. Grigorie înainte de căsătorie, stând în rugăciune lângă sfintele Sale moaște. I-am spus părintelui la telefon că de la Bistrița plecăm direct la Brașov, să ne pregătim actele de căsătorie, urmând să venim abia apoi la Sfinția-Sa. Nu întâmplător doamna Laura Vasiu (care se afla chiar la Sfinția-Sa, în momentul când am telefonat) a insistat să mai trecem o dată pe la Ocna înainte de a merge în Brașov. Dar noi ne grăbeam, nebănuind că inima avea să-i mai bată în piept doar două zile. Cât de mult se zbătea, în pulsul ultimelor clipe de viață, să mai prindă inimi tinere în taina lui Hristos!...

Încă o minune a mai făcut pentru mine Părintele în chiar ziua morții Sale. Eram în Brașov și mi se terminaseră banii. Ar fi fost ultima ocazie să-l sun, întrucât acasă nu aveam telefon. Însă Părintele a vrut să fiu și eu printre primii care află despre mutarea Sa la cer. Tocmai mă apropiam de stație, când m-am întâlnit cu cineva pe care nu-l mai văzusem de mulți ani. Bucuros de revedere, s-a arătat dornic să-mi „facă cinste" cu un suc. Dar trebuia să dea un telefon. I-am mărturisit că și eu ar trebui să telefonez neapărat cuiva, însă nu am bani pentru cartelă. Mi-a cumpărat una și, bineînțeles, l-am sunat imediat pe Părintele meu drag. Mi s-a răspuns printre lacrimi: „L-am pierdut pe Părintele". Tocmai fuseseră anunțați telefonic că murise în Sibiu. Am simțit că mă clatin, în toate sensurile, mai ales că a doua zi aveam cununia civilă. Tot ca prin minune am reușit să ajungem și la înmormântarea Părintelui, iar alte multe minuni am simțit deseori petrecându-se cu mine aici, la Șușca. [...]

Aș fi trecut altfel peste multe încercări dacă de fiecare dată aș fi fost atentă să nu-mi scape ceea ce am adunat zi de zi în preajma Părintelui, să-mi deschid inima și să găsesc încrustate în adâncul ei cuvintele vieții. Pentru că Părintele nostru Miron ne arăta mereu cum trebuie să fie pregătită clipă de clipă inima să murmure această revărsare din sinele nostru, să cânte din prea-plinul ei frumosul și iubirea. O binecuvântare să fim printre oameni, să ne iubim unii pe alții, să fim o singură inimă – inima Ta, Doamne! Și cu inima aceasta putem spune acel *te iubesc* continuu pe care-l spunea Părintele Miron celor ce voiau să audă pe viu glasul acestei dumnezeiești iubiri.

Preoteasa **Cristina MATEI**
(Moldova Nouă)

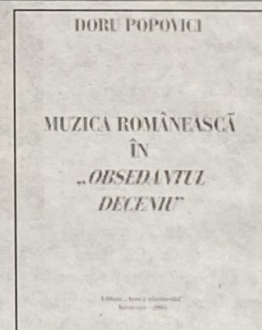
VITRINA CĂRȚII

I. Necula, *Ion Petrovici în vizorul Securității*, Editura Sæculum I. O., București, 2005, 191 pagini.

Sergiu Grossu, *Un vânt de primăvară religioasă. Rânduiala luptei spirituale în mișcarea ortodoxă "Oastea Domnului"*, Editura "Oastea Domnului", Sibiu, 2005, 131 pagini.

Doru Popovici, *Muzica românească în "obsedantul deceniu"*, Editura Amurg Sentimental, București, 2005, 153 pagini.

Doru Popovici, *Compozitorul, dirijorul și profesorul Nicolae Brânzeu*, Editura Amurg Sentimental, București, 2005, 90 pagini.

CRĂCIUNUL ROŞCOVELOR !

Se apropie Crăciunul. Steaua se întrezăreşte la orizont, unii se pregătesc de chiolhane, alţii stăruiesc în post şi rugăciune. Cerul lumii noastre vibrează de făgăduinţele magilor: tămâie (adesea de contrabandă) şi aur, cât mai mult aur. Roşcovele sunt şi ele prezente, cu dulceaţa lor nesăţioasă, cu aspectul lor de arămiu-putred, cu pericolul de alunecare encriptat în lungile lor coji…

Acum câteva seri am trecut pe lângă casa lui Kevin din filmul *Home Alone I* (Singur acasă 1) şi mi-am adus aminte de puştiul care făcea farse unor hoţi tocmai în perioada Crăciunului. Ce frumos (sub chip de fals, de *kitsch* colorat) era acel Crăciun din film: cu beculeţe prin copaci, cu păpuşi în chip de Iisus şi cu paie grijuliu lustruite! De fapt, asta e America: o lume-reclamă, un *brain-washing* generalizat şi instituţionalizat, o ţară a roşcovelor *new-age*-iste. Până şi zidurile caselor, în mare parte, seamănă la culoare cu imaginea obsesivă a roşcovelor coapte. Ca să nu mai zic de mâncare, care nu îndestulează şi pe care puţinele muşte disponibile nu se aşază nici cu invitaţie specială…

Mă refer cu precădere aici la americanul minţit cu regularitate, la cel de rând, nu la diferitele *staff*-uri. Am discutat cu mulţi americani şi toţi, fără excepţie, mi-au spus că sunt deziluzionaţi de preşedintele Bush (*Bullshet*), nimeni nu e de acord cu el, poate numai părinţii semiţi ai roşcovelor talmudice (cu tristeţe o zic şi unii români *brain-washing*-uiţi, căpătuiţi pe aici). Dacă "roşcovanii" (americanii) sunt infantili, să le fie de bine, dar ce te faci cu românii şi atâţia alţi emigranţi, cărora, de la o vreme, nu le mai ajung deloc roşcovele să se hrănească? Snobii sunt păcătoşi, deoarece sunt falşi (fariseii sunt cei pe care Hristos i-a mustrat cel mai aspru:"Vai vouă!…"). Aş zice că mai de preferat e un infantil de "roşcovan" decât un snob român (ceva din fiinţa noastră nu se potriveşte cu asta!).

Venind aici, am întâlnit mulţi români, aproape fără excepţie bolnavi… S-ar zice că asupra capetelor lor stă blestemul de Mamă al Ţării, de aceea, într-o formă sau alta, ei parcă înnebunesc treptat. Poate că afrodisiacul roşcovelor este de vină, poate nu. De ei mă doare, deoarece sunt încă ai mei, ai neamului nostru vitregit… (Dar oare chiar mai sunt? Îmi aduc aminte cum se ruşinează unii să mai vorbească româneşte!)

Ne pregătim de Crăciun, încercăm să curăţăm staulul interior – de roşcove, de "visichi" (cum îi zic ţăranii noştri renumitei băuturi americane), de tembelismul CNN, de slujbele parcă mumificate de la bisericile ortodoxe române de pe aici. Ce găseşte Hristos în sufletul nostru roşcovan? Post de mântuială, un trup epuizat de munca la şmotru pentru un cent în plus, paie lustruite şi păpuşi de plastic, brazi artificiali, Moşi Crăciuni rotofei (şi acum şi albaştri!) şi Moaşe Crăciuniţe dezgolite ca la *Playboy*, slujbe cu miros de feştilă acrită, bătăi de clopote şi de toacă pe CD-uri, şi altele asemenea… Pentru asta a venit sau vrea Hristos să vină la noi, an de an?!

Răbdător şi plin de iubire, Hristos ne aminteşte, în faţa acestui *show* cu roşcove şi roşcovani: "Eu îţi sunt tată, Eu frate, Eu mire, Eu casă, Eu hrană, Eu haină, Eu rădăcină, Eu temelie. Tot ce vrei, aceea îţi sunt, ca, prin credinţă, să nu ai lipsă de nimic. Voi fi mereu în slujba ta, Mă voi naşte, Mă voi răstigni şi voi învia mereu pentru tine. Căci am venit să slujesc, nu să fiu slujit. Numai poartă-te sincer cu Mine. Sărac şi pribeag făcutu-M-am pentru tine, pe cruce răstignitu-M-am şi în mormânt am fost coborât. Tu eşti pentru Mine totul: şi frate, şi împreună-moştenitor, şi prieten, şi mădular al trupului Meu. Ce mai vrei încă?". Iar noi, din josnicia noastră poleită, se întâmplă prea adesea să-I răspundem: "Nişte roşcove şi *penny* în plus, Doamne!"…

Într-o lume în care Scara lui Iacob a fost redusă la liftul din zgârie-nori, iar Cuminecătura la un mic şi prea banal moft de pribegi nostalgici, în multe biserici ortodoxe americane (dar cu siguranţă şi din alte părţi) credincioşii, duşi de nas de vreun preot roşcovanizat, se împărtăşesc fără pregătire, aproape la fiecare Liturghie, iar "Linu-i lin" a devenit cel mai aspru pelin, tărăgănat în mod damblagiu de corişti improvizaţi, între o tipsie de verzişori şi cafeluţa de după slujbă!

În ţara roşcovelor, de fapt, nu mai este loc de Prunc, nici de Maica Sa, şi ce mă tem este că acest model harrypotterian contaminează tot mai mult şi minţile românilor de acasă. Dacă umanitatea acestui eon se află în plenitudine în Sf. Maică Fecioară Maria, noi ne aflăm şi ne resemnăm ca nişte bieţi orbi şi cerşetori de roşcove străine şi neîndestulătoare. Or, drumul către Dumnnezeu trebuie să treacă prin naşterea dumnezeiescului din noi, să redevenim, în aceste zile ale Răsăritului de Sus, "maicile lui Dumnezeu" (aspectul mariologic al Bisericii – P. Evdokimov), să-L naştem şi noi pe Hristos în peştera plină de dihanii a sufletului nostru obosit. Dumnezeul-Treime a rostit dincolo de timp: "Fie!"; Fecioara, odinioară, a zis acelaşi "Fie!" ("Fie mie după cuvântul tău…"); acum suntem invitaţi la ospăţul celui de-al treilea "Fie!", rostit de noi în această noapte tainică a Naşterii Domnului. Dar oare mai suntem noi capabili şi vrednici să-l rostim *cu inima*, cu ceea ce este mai lăuntric esenţial în noi? Mai avem noi timp, între două roşcove şi un cont în bancă, să mai fim liberi şi jertfitori? Am crezut şi eu că America este cea mai liberă ţară (deşi inima-mi şoptea mereu contrariul), dar am constatat la faţa locului că este, dincolo de aparenţe şi sloganuri, cel mai sclavagist stat din lume; aici "roşcovanii" sunt minţiţi programatic şi diabolic, iar viaţa lor este o perpetuă robie faţă de marea finanţă şi de ideologiile oficiale. Nu mă sfiesc să spun, prin comparaţie: O, cât de liberi suntem încă noi, românii! ("Cu virtuţi sau defecte, românii sunt completi, le au pe toate complet!" – N. Steinhardt.) Numai să vrem şi să fim conştienţi! Şi dacă libertate nu e, nimic nu e ("Dumnezeu Se face neatotputernic în faţa libertăţii umane, pe care nu o poate viola, deoarece a izvorât din Atotputernicia Sa" – Sf. Grigorie de Nazianz)!

"O, Tu, Care eşti Singur între cei singuri, şi Totul în toţi" (H. de Lubac), vino cu mireasma Ta de stea de la răsărituri şi ne luminează staulul în care binevoieşti să-ţi culci capul sfânt. Te vom primi cu miresme de colinde româneşti şi Te vei simţi acasă, ca odinioară la închinarea magilor.

Nu-i aşa că preferaţi Crăciunul faţă de Paşti? Crăciunul, când nu a devenit doar prilej de banchet tălâmb şi artificii colorate, este mult mai blând, mai duios, cu miros de cozonaci; nu e atâta post, nu aminteşte de moarte. Acum e timpul să ne înghesuim lângă bradul împodobit, semn al veşniciei, al pururea-verdelui paradisiac (chiar dacă strămoşii noştri aveau acum măr altoit în loc de brad cu globuri de plastic sau de sticlă colorată). Inima ne dă ghes la colinde, nu la Prohod, stăm sub brad, nu sub Cruce, şi asta ne convine… Să fie naivitate sau numai dor de nemurire? Voi hotărâţi! "Greu îţi este ţie să… aluneci pe roşcove!", răsună în toată necasa românească de aiurea. (Ar trebui, înainte de orice, să ne venim în fire şi să zicem: "Doamne, am greşit înaintea Cerului şi a Ta… şi a neamului meu, şi a ţării mele!".) O palincă, şi o lacrimă, şi un colind de Ştefan Hruşcă… şi gata, trece şi noaptea asta a Crăciunului, nu? Dar ea rămâne sădită în memoria ancestrală şi comună a sufletului românesc… Nu vă amăgiţi, nu smecheriţi voi Crăciunul! Aceste aspecte şi răni, aparent benigne, se vor răzbuna odată şi odată, căci fiecare îşi alege astfel moartea sa… sufletească.

Dumnezeu ne-a dat o armă puternică: credinţa, care este supraraţiune (Părintele D. Stăniloae). Nu zice El că, în timp ce ne rugăm, să credem că se va întâmpla şi aşa va fi? Câteodată Dumnezeu trebuie "obligat", prin iubire, credinţă şi libertate, să facă ce vrem noi, numai de vom vrea binele. Căldiceii, conformiştii, superficialii vor fi scuipaţi afară din gura Lui; numai curajoşii, nebunii Crucii sunt pe placul dumnezeirii. Să ne numărăm şi noi cu acei nebuni frumoşi (în stil dostoievskian) ai neamului şi ai tradiţiei noastre româneşti, oriunde ne-am afla şi oricâte roşcove ne-ar îmbia de prin cocinele lustruite ale veacului acestuia!

Pr. Iulian GAVRILUŢĂ

Următorul număr al *Punctelor cardinale* va fi dublu (ianuarie-februarie) si va apărea la începutul lui februarie 2006.

www.punctecardinale.ro
e-mail: redactia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor şef), Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacţie), Marcel PETRIŞOR, Pr. Gh. CALCIU (corespondent SUA), Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L